

ABONAMENTUL:

Un an . . . 28— Cor.
 Jumătate an . . . 14—
 3 luni . . . 7—
 O lună . . . 2-40
 Numărul popular:
 Un an . . . 4— Cor.
 Jumătate an . . . 2—
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Lecții...

După informațiile ziarului „Budapesti Hirnap”, la congresul internațional din Londra al raselor au luat parte, ca reprezentanți ai rasei maghiare: contele Vay, deputatul Giesswein și profesorul Török; cel dintâiu a prezidat secția ungurească, în lipsa contelui Apponyi, care fusese desemnat pentru această demnitate, dar n'a putut să fie de față. Au mai fost înscriși și alții, cari se vede, că n'au putut participa, și „Românul” a citat dintr'ânșii pe câțiva dintre cei mai neaoși precum: Zipernowszky, Seemayer, Katscher, Kohlbach, Timon, Navratil... Reprezentanți reali sau numai tocmiti ai rasei, — prezenți sau împiedecați, conferențieri sau numai simpli ascultători, — toți aceștia, și oficialitatea maghiară, și neamul întreg, au avut o minunată idee de a se interesa de congresul internațional al raselor, — deși această interesare a pornit de sigur din mobiluri cărora nicidecum nu le-a corăspuns experiența făcută.

Mobilul... cine poate să se îndoiască de el? Când au auzit despre un congres al raselor, nu s'a putut ca șoviniștii maghiari să nu-și zică: — De rasse e vorba? apoi atunci rassa noastră nu poate să lipsească d'a fi reprezentată, căci doar ea este fruntea raselor, menită a stăpâni, a tăia și a spânzura, peste atâtea altele.. După Ovrei, în adevăr, Maghiarii au fost și sunt cei, cărora li-se face școala și se exaltează, că ei ar fi un fel de popor ales al lui Dumnezeu, căruia moștenire i-s'a lăsat stăpânirea pământului, — numai cât

această moștenire e încă în mare parte uzurpată și confiscată de alții.

Voinicoși deci, încrezuți și întrecuți s'au înscriș, și unii din ei au și pornit, bătând trufași din pinteni, ca să arate și Englezului, și tuturor neamurilor strănse la sfat în cel mai mare oraș al lumii, ce floare fină a omenirii poate să devină până și un Giesswein, Navratil sau un Katscher, din moment ce se lapadă de neamul lor originar și se mărturisesc de legea lui Árpád...

Așa au plecat; dar cum s'au întors? Ce au crezut să găsească și peste ce au dat la congresul raselor?

S'au dus ca să se dea în spectacol, să se bată în piept și să se îmbie admirației extaziate a neamurilor, — s'au întors însă plouați, puși la rezon, — nu știm încă, dacă și cuminiți, — din nenorocire acest lucru rămâne veșnic îndoelnic.

S'au întors, în tot cazul, cu o lecție ce ar fi vrednică să fie trecută mai departe poporului amețit până acuma de cea mai nenorocită educație ce se poate face unui neam, educație de grandomanie și de ură, ce a răpus și până azi capul multor indivizi și multor popoare în lumea asta... S'au întors cu atâtea usturătoare morale, făcute pare-că înadins pentru dânșii, pentru șovinismul grandoman și brutal, încât ar avea de ajuns de meditat pentru tot restul vieții lor și al neamului pe care s'au dus să-l reprezinte.

Li-s'a vorbit acolo despre ideea frăției dintre toate rasele și națiunile, despre respectarea drepturilor naționale ale fiecărui popor; au auzit condamnându-se cu

toată energia orice veleități și năzuințe de hegemonie sau de supremație a unei rase față de altă rassă, a unui popor față de alt popor... Au putut să învețe, că „nu se pot răpi drepturile inalienabile ale popoarelor, isvorite din legile eterne ale firei, care a dat ființă tuturor popoarelor“... Au azistat la biciuirea sistemului de opresiune, despre care s'a dat chiar exemplul anume al tratamentului de care au parte naționalitățile nemaghiare în Ungaria, — au trebuit să plece capul la condamnarea „tendințelor monstruoase“ a căror apologie poate că se încumetaseră să vie s'o facă dânșii la congres.

Tot de acestea le-a fost dat să audă, d-lor Vay-Giesswein-Török. Profesori, profesori, — dar de astădată s'au putut convinge despre câte mai au încă de învățat, pentru ei înșiși și pentru cei în numele cărora se gășiau acolo... Și apoi, a venit părintele Lucaciu, cu lovitura de grație ce a sfărâmat cu totul insolenta celor cari crezuseră că vor putea veni cu idei tenebroase și barbare la un congres de lumină și de civilizație.

Cu frumoase lecții s'au întors acasă temerarii noștri șoviniști... Dar acuma mai este ceva de făcut: este ca să le completăm și noi aceste lecții.

Ceeace au auzit acolo în teorie, noi să le dovedim și în practică, așa ca să poată profita cât se poate mai bine toți aceia, cărora le-au sunat, toate acele învățăminte.

Să le arătăm că nu merge cu ambițiile și tendințele de supremație și hegemonie de neam, — că asemenea apucă-

Note de drum

de C. Sandu-Aldea

II.

Măcin, 20 Mai, 1911.

O grămădire de case pe un amfiteatru natural, din mijlocul căruia răsar cele două vârfuri ascuțite ale celor două gîmii. Acesta e Măcinul. O tabie îl apără spre miază-zi și Dunărea veche, aducându-i vești dela vechea cetate *Troesmis*, curge grăbită pe lângă el, își îndoiaie grumazul la Cornul Măcinului și se îndreaptă spre soare-apune, spre Brăila, în dreptul căreia se împreună cu sora ei, Dunărea nouă.

Puțin mai la deal se vede biserica verde a satului Carcalin, iar spre malul celalalt inverzește codrul de sălcii bătrâne, plin vara de țânțari și iarna de lupi.

Pe malul gârlei câțiva Turci dau cu chipcelul. Doi soldați dela pontonieri silesc să treacă dincolo. Un pescar împletește la o plasă și cântă un cântec pescăresc. Mă apropii de el fără să mă simtă și i-l fur. Iată-l:

„Pe malul Șarogului,
 La umbra minciogului
 Frumoasă masă mi-e 'ntinsă.
 Dar la masă cine 'mi șade?
 Săvai Sburlă
 De pe gârlă

Cu șalvari de rogojină
 Cu cămașa de brădiș,
 Căciula de mogodiciu,
 Cu botfori de coji de rac,
 Potcoviți cu dinți de crap“.

Sfârșitul acestui cântec îmi aminteste următoarele versuri pe care le citează *Taine* în cartea lui, *Voyage aux Pyrenées*:

„Et ce chapeau dont les grands bords
 Allaient tombaut sur ces épaules,
 Etait fait de branches de saules,
 Et couvrait presque tout sou corps.
 Sou habit de couleur verdâtre
 Etait d'un tissu de roseaux,
 Le tout couvert de gros morceaux
 D'un cristal épais et blenâtre“.

Dunărea curge lină, senină, atât de senină în cât pescărușii cei rad față par-că alunecă pe ea ca pe un luciul de ghiață. Nici un șgomot nu se mai aude. Pescarul și-a isprăvit cântecul și acum tace. Un pește se bate nu departe de mal și apa joacă și tremură în cercuri din ce în ce mai largi. După bătaia lui liniștea pare și mai desăvârșită. Intr'un chipcel se sbat câțiva obleți albi, strălucitori, cu solzii de argint, ca 'n poveste...

Pământul se cutremură, de-odată văzduhul bubue, codrii urlă prelung. O detunătură năprasnică pare a veni de supt apă. Ce e? Te uii

spre Iacob Deal și ghicești: s'a dat foc vre-unei mine la cariera de piatră.

Liniștea se 'ntinde iarăși peste tot.

Am venit la *Suluk*, la câțiva kilometri de Măcin, între niște munți pietroși, goi, îmbrăcați numai pe alocuri cu o vegetație săracă. Mă urc pe un pisc și mă uit împrejur: depărtările sunt înecate într'o lumină vie, ce orbește. Prin țărna dela poalele munților se deslușesc drumurile ce despart voiturile și o cărărușă, care taie locurile pieziș și se pierde în oceanul de ceață luminoasă, în care nu se mai deosebește nimic. Dintr'un pisc apropiat pornește un vultur, apoi altul, apoi al treilea. Se rotesc cu mișcări line și par a face o recunoaștere.

Blocuri de stânci stau risipite pe coastele repezi, încremenite ca la o comandă, oprite ca pentru câteva clipe din goana lor la vale. Unele mai mici par niște oi în porneală. Altele mari cât casa, altele cioplite ca niște coloane, altele par niște ființe viețuitoare împietrite de vre-o vrajă. Pe marginea unei prăpăstii se deslușește un soldat uriaș cu scut. Aproape de el, o îngămădire de ruine din vre-un castel întărit. Unele sunt înfipte în trupul muntelui, altele se țin ca prin minune și par gata a se prăvăli în orice clipă.

Grani! Grani! Și totuși! O vegetație de licheni îmbracă stânca într'o blană de lutru cu reflexe argintii în bătaia soarelui. E cea dintâi cucerire a vieții. Intr'o crăpătură de stâncă s'a

turi sunt nu numai condamnate de dreapta cugetare și judecată omenească, dar și destinate a se ciocni de rezistențe neînfrânte, și a se sfărma în chip jalnic și dezastruos, de ele.

Să-i facem să înțeleagă, răsunător și convingător, că în tot cazul un asemenea joc, ca acela care a fost atât de aspru și de unanim osândit la congresul rasselor, nu se va putea face împotriva neamului nostru. Că noi nu ne vom mulțumi cu recunoașterea, din partea lumii întregi, a dreptului nostru imprescriptibil de neam și popor cu al său caracter deosebit și cu năzuințele lui speciale de dezvoltare culturală, — ci vom ști să și afirmăm, să și validăm, să și impunem acest drept.

S'a zis, că tot ce se vorbește și se hotărăște pe la congrese cum a fost și acela al rasselor, n'ar fi decât ceva *platonice*, absolut fără nici o sancțiune, fără nici o urmare practică, reală... Dar nu este tocmai așa. — Firește, că puterea baionetelor nu sprijinește numai decât asemenea concluze, cum ar face pentru acelea ale unor congrese sau conferințe ale chiar reprezentanțelor oficiale ale statelor; glasul tunurilor nu amenință să intervină cu puterea lui de hotărâtoare argumentare... Dar nu sunt numai aceste forțe cari contribuiesc la schimbarea, la îndreptarea, raporturilor strâmbe dintre țări și popoare, — ci mai este și puterea morală a ideii, este și glasul tunător ce se ridică pentru adevăr și dreptate, care străbate lumea și însuflește inimile.

Ba fără o astfel de putere, și fără o astfel de elocvență, nici baionete nici tunuri nu pot să impună decât cel mult opere vremelnice și caduce... Aceea însă pe care o urmărim noi, operă de dreptate și de vrednicie, are să fie eternă și imutabilă.

Actualitatea autonomiei naționale române

de dr. Cassiu Maniu

Atunci, când Statul nu ține la *nobleța politice*, ci săvârșește josnicii după josnicii, nu stăm în fața *politice* celei adevărate, ci a *despotismului mârșav*. Un astfel de Stat, nu e decât o hecatombă a tuturor libertăților politice și civile, căci mârșavia nici când nu va fi compatibilă cu libertatea morală a fiecărui individ. Un astfel de Stat își clădește un vis de mărire ce în realitate este un sistem de dejosire omenească executată cu cinizm revoltător, ce nu se mai înspăimântă nici de vârsări de sânge, cu atât mai puțin de turnură vecinică, ce și-o dă tirănia de a-și debita toate sacrilegiurile sub mantaua coruptă a cuvintelor scoase din interesul lor diavolesc dat lor de către tiranul prostituat sufletește prin visul măririi sale sarbede și sacrilege.

Această cădere a spiritului politic într'un stat, urmează de câte ori conducătorii popoarelor admit corumperea spiritului instituțiilor publice, subordonate înălțării neamului omenească prin înființarea launtrică și în afară a libertății, a răspunderii, a sentimentului datoriei morale, din care se deșteaptă în oameni și în națiuni ideea personalității specifice și superioare, individuale și naționale.

Și încă se uimește tiranul, dacă se aud glasurile desnădăduirii, glasuri, ce doresc în mod firesc un uragan, ce va să măture dealungul și dealatul împărăției chiar și urmele atâtor josnicii, dospite în cluburile acestor Herostrați ai conștiinței universale ale omenimei!

lanțul josnicieiilor pornește în astfel de state dela guvern și dela slujbașii dejosiiți, lihniiți, ai puterii executive a statului. Asemănați nobleța înăscută politice înalte cu atentatele mereu repețite ce se comit cu prilejurile a orice manifestăriune a libertăților politice în aste împărății, și veți cunoaște, că în dreptul social pentru ce e taxată orice falsificare a adevărului, orice minciună politică, ca necontestată înjosire a cetățeanului, ca cvintesenta josniciei, și pentru ce un stat ce admite astfel de minciuni publice, e un afront crud, chiar la adresa omenimei. Infinit se întinde acest lanț dela culmile vieții de stat, până la coliba sărăcăcioasă a zilerului abandonat mizeriei, grijilor traiului de o zi, și desnădăduirii sale, ce-ți stoarce lacrimi de frățească durere!

Și ar trebui să-și dea seama astfel de guverne și instrumentele lor, că nu numai conștiința publică se răsvrătește în mod preafiresc în urma ferberci ce urmează din construirea unui sistem de josnicii, ci în sfârșit trebuie să urmeze o generală răfuială sub raportul valorii absolute a tuturor demersurilor publice.

Căci nu poate dăinui ce nu are valoare absolută pentru omenime. Nu poate dăinui un sistem politic ce abuzează de valorile cu a căror chivernisire este concretizat, nu poate dăinui ca statul să absoarbă spre scopurile tirăniei trei valori absolute: forța morală, forța bănească, și forța fizică și intelectuală, al căror proprietar de drept este cetățeanul, ca personalitate individuală și națională.

Chiar în zilele acestea s'a spus verdictul asupra unor state ca aceste, la congresul rasselor din Londra, prin memorabilele cuvinte ale d-lui Weardale, că: guvernele sunt subordonate autonomiei naționale. Cu alte cuvinte: întâi personalitatea națiunilor apoi în al doilea rând numai instituțiile puterii publice, ce trebuie să slujească înălțării omenești prin ocrotirea personalității individuale și naționale la fiecare popor. E întrebare că în fața acestui adevăr zdrobitor tiranul va abdica de morala călăului de a decapita națiuni și de a trece prin sabie pe cei ce simțesc drepturile personalităților distincte naționale?

Întrebarea este actuală, și va rămâne până atunci pe tapet, până când există împărății, ce se adăpostesc în clădirile fără fundament ale nebuniilor endemice de cari au fost cuprinși înaintea de orcanul revoluțiunii celei mari bărbați politici cari asemenea au falsificat ideea despre om privindu-l de un dobitoc bun de tras în jug și jughiat în răsboaie de capriț și de deșertăciuni, ce se sfârșesc cu eșafod.

In jurul colonizărilor

I.

Vremea din urmă s'a făcut mult sgomot în jurul unei bănci agrare altruiste—octroată prin un articol special de lege—care bancă ar avea o singură țintă: să cumpere în Ardeal și alte părți ale țării moșii ungurești, eventual și românești, să le colonizeze cu Ciangăi. Cu un cuvânt și aici: maghiarizare.

Nu va trece mult și vom vedea trecută prin parlament și sancționată și noua lege de colonizări, care va trebui să pună pe gânduri serioase toate cercurile Românilor de bine.

Stăpânitorii noștri de azi se nuzesc, și ei din toate puterile să ducă mai departe cu un pas ideea maghiarizării și a

adunat puțin pământ — pământ nou, pământ făcut din rămășițele putrezite ale lichenilor și din măcinătura stâncii — și din el se ridică, sfioase, câteva fire subțirice de iarbă, câteva fire plâpânde, ca niște copii ce pirotesc. Așezăturile, al căror pământ n'a putut fi spălat de șuvoaiele repezi ale ploilor, s'au acoperit cu un covor de iarbă mărunță și deasă. Pe alocuri tufișuri de păducel pipernicit, de ștețariș hărtănit, noduros, strâmb, îmbracă în verdeață acest ținut de piatră dogorită.

O șopârlă verde se încălzește la soare, cu gura căscată, cu deșeturile sbuciumate de o respirație repede, ca de febră.

Caii popei țes prin văzduh o rețea de linii albastrii, fire de sârmă ce vibrează ca niște coarde atinse de un arcuș nevăzut.

Soarele e la chindii și vâlul ce acoperea depărtările s'a destrămat, s'a topit în văzduh. Iacob Deal și-a aruncat pe umerii lui de uriaș o mantie albastră de aer și abate Dunărea din drumul ei în dreptul Turcoaei. Brăila fumegă din multele ei coșuri de uzine. O fâșie de apă din baltă sclipește când și când, ca un brâu de argint.

Pe un pisc de munte răsare deodată o capră. Se uită o clipă-două în jurul ei și piere ca o nălucă. De unde vine ea... Nici un lătrat de câne, nici o melodie de acioaie, nici un chiot de cioban. Tăcere. Tăcere și singurătate.

Soarele scapătă pe după sălcii și razele lui

tremură printre ele ca o peteală de aur. Iar norii subțiri dela sfîntit se destramă în petale roșii ce însângeră văzduhul.

3 Iunie 1911.

Plecăm din Isaccea pe un vânt rece și tăios. Sulari de praț aib aleargă pe șosea, viscolesc pe lanuri. Soarele pare mort, cerul spălăcit.

Trecem prin Niculițel, un sat frumos, respirat la poalele unui deal împădurit și urcăm acel deal pe o șosea cum puține sunt în țară. Pietruită, curată, umbrită, ea cotește ca un balaur pe coasta dealului și călătorul ce o urcă se simte atât de bine, încât ar dori ca ea să nu se mai sfârșească. La un cot se arată în vale satul Niculițel, șesul petecit de lanurile cu sămănături, panglicile albe ale drumurilor, Isaccea și luciul Dunărei. O piatră așezată în dreapta șoselei ne spune că acest drum încântător a fost făcut de răposatul prefect Nenițescu și de inginerul Vărgolici. E o răcoare parfumată, o umbră ce te îndeamnă să aromești în ne mai sfârșitele triluri de privighetori.

Din când în când întâlnim cărauși ce coboară cu lemne. Roțile căruțelor fac să scrâșnească nisipul șoselei. Cernută prin frunzișul des, lumina licărește pe pământul negru ca niște pete viorii. Toată pădurea miroasă a teiu în floare. Nu se stinge bine trilul unei privighetori și altul începe a tremura. În adâncă liniște a codrului glasurile privighetorilor au un răsnet metalic.

Aici lupi mult este! — zice deodată birjarul nostru, un Turc, care tăcuse până acum.

— Când? Iarna?

— Și iarnă și... mereu. La Hussein mănăciul ghiuzel beeghir (cal frumos).

Ajungem în vârful dealului și Veli oprește spre a răsufli caii. Apoi iar pornim. Un partal mare de pădure e tăiat și șoseaua e plină acum de soare. Cotim la stânga și începem a coborî spre Meidanchioi. O căruță vine dintr'acolo. În ea un Turc ce mână caii și două cadâne care și acoperă fața când trec prin dreptul nostru. Mai la vale ajungem o Turcoaică pe care o duce de mână un băiat. E oarbă. Oprim trăsura și chemăm pe băiat spre a-l milui cu un ban. Turcoaică rămâne în mijlocul drumului, cu mâna dreaptă întinsă, cu vâlul pe cap, nemișcată, ca o statuă a durerii, ca o statuă ce ar înfățișa omenirea oarbă și desnădăduită...

Eșim din pădure. Șoseaua fuge acum printre sămănături. Trecem prin Meidanchioi unde se dărapănă o biserică ce n'a putut fi isprăvită din lipsă de bani. Bogătași cari svârliți cu amândouă mâinile bani pe deșertăciuni, gândiți-vă că sunt oameni cari n'au cu ce ridica un locaș în care să se roage lui Dumnezeu.

Un drum îngust, fâgășuit, mâncat de ape, ne duce printr'o pădure până aproape de Ac-Cadân, unde ajungem pe la amiazi. Veli adapă caii, după ce le dă grăunțe și după un cias pornim mai departe. Muntele numit Consulul ne a-

statului național unitar. În toate acțiunile lor purced conștient, după un sistem bine chibzuit, încet, cu siguranță. În privința aceasta nu e divergență de păreri între singuraticile partide ungurești, decât doar în accentuarea mai cu tărie a trimerii popoului de maghiarizare peste noi: asta e moștenire sfântă lăsată dela un guvern la altul.

Priviți și la faptele proaspete ale guvernărilor de un an numai. Limba ungurească câștigă teren, prin legea sancționată deja a codului penal — la judecătoria, — ordonanța mai nouă a ministrului Zichy, — proiectele militare, cari pentru ei cuprind încă tot prea puține concesiuni de limbă, deci obstruează; maghiarizarea numirilor de localități etc. etc., cu un cuvânt: maghiarizarea pe toată linia. Am rezistat până acum și încă cu destul succes, căci am fost stăpâni la noi acasă, ne-am avut *cetățile noastre*, în cari nu pătrundeau.

Acum voiesc să încetățanească — ideea de stat — și cu puștile jandarmilor, cu inspectorii urmașului lui Apponyi și mai ales cu ajutorul întregului aparat administrativ, începând dela notarii satelor noastre și până la cei puși în fruntea comitatelor. Cu orice preț urmăresc acum *sărăcia satelor noastre* și într'adevăr sunt îngrozitor de mari (și multe) dările, aruncurile comitatelor și mai ales amenzi oribile, cari se croiesc cu atâta cinism asupra comunelor și a singuraticilor pentru cea mai mică transgresiune în cele ce se țin de pășunat, pescuit, păduri, etc. ori pentru neîmplinirea în amănunte a ordinelor date către micii satrapii... spuneți mai ales voi bravi alegători ai partidului național!

Evident: ruina totală a țărâniei noastre o urmăresc și apoi... bățul la America, iar în locul lor, veniți dragi Ciangăi, gospodăriți voi frumoasa țară a Ardealului părăsit de leneșii valahi, ori fiți tot atâtea puncte strategice în viesparul acela dela Soare-răsare a țării noastre!

Și ceice țin puterea țării în mâni împreună cu toată clasa privilegiată zi de zi luminează, respective conving opinia pu-

blică maghiară despre *primejdia valahă*, prin ce ar fi prosperând — zice ei — bine priceputele interese ale statului, dar totodată își acopăr așa de bine și interesele lor private.

Cazul cel mai nou îl avem cu agitația marilor agrarieni unguri prin societățile lor agricole, — în jurul unei legi de colonizare, ce ar fi să se aducă cât mai curând. Aici vedem preludiul proaspetului proiect de lege referitor la colonizări, care bate deja la porțile parlamentului, și care ne va da mult de gândit.

Zilele acestea adevărat mi-a căzut în mână o broșură volantă a societății „*Magyar Gazdaszövetség*“, care și-a ținut anul acesta adunarea generală în Kecskemét, pe la sfârșitul lui Iunie. Răsfoiesc din curiozitate broșura și mă opresc nițel la § 4 din statute: Ținta acestei societăți este: Limpezirea mai ales din punct de vedere politic al chestiilor, cari din când în când ies la suprafață și formarea unei opinii uniforme referitor la acestea; mai departe ca membrii ei să capete educația necesară și directiva în problemele vieții politice și economice, precum și susținerea agitației, ce pare trebuincioasă.

Anul acesta s'a susținut agitația, iar cu prilejul adunării generale s'au primit cu unanimitate propunerile referitoare la:

1. oprirea importului de carne din Argentina,
2. amortizarea datoriilor pământului maghiar îngreunat,
3. formarea tovărășiilor de exarândare și
4. *urgitarea unei legi de colonizare* — pentru Ardeal.

Românește zis: scopul acestei societăți, ca și a surorii sale OMGE este apărarea intereselor clasei privilegiate în contra celor ce strigă: pământ și vot universal.

Cred, că nu voi abuza de indulgența st. cetitori, spicuiind câte ceva din vorbirele rostite cu prilejul adunării acesteia, la care au luat parte corifeii Maghiarilor din toate partidele (începând dela Apponyi și Dessewfy și până la Baross și Solymossy) apoi delegatii societăților săsești și ai reu-

niunilor agricole din comitatele Cojocna, Solnoc-Dobâca, Hunedoara, Sătmăș, Timiș etc. etc., în frunte cu ministrul de agric., care a declarat, că în toate demersurile sale va cere și sfatul celor din fruntea acestei societăți și se va lăsa influențat cu plăcere de vederile, cari dominează în sînul societăților agricole ungurești spre mai marea fericire a statului maghiar.

Culeg din vorbirile lor numai fragmente, cari ne privesc și pe noi și totodată lămuresc planurile lor în chestia colonizărilor, căci acolo se simțeau mai acasă și desigur vom afla relatări prețioase pentru noi, cari înzadar le-am căuta în noul proiect de lege al colonizărilor, proiect, pentru care — ca și pentru altele — în astfel de adunări de a lor se dă simburile și directiva.

Prezidentul Darányi — fostul ministru de agricultură — dă mai întâi citire scrisorilor de aderență primite dela cei absenți. De interes e scrisoarea deputatului dela Târgul-Murășului: contele Ștefan Bethlen, către prezidentul Darányi; „Mulțumită zelului tău și alui Mezössy*) v'a succes totuși să atrageți atenția și interesarea întregului public maghiar agricol asupra acelor *interese mari naționale aflătoare în primejdie*, cari fac indispensabilă *legea de colonizare*. Fiecare Maghiar din Ardeal — fără deosebire de partid — nu poate dori altceva, decât ca munca voastră să fie încununată de succes“.

Asemenea și prezid. băncilor săsești Raiffeisen: dr. Carol Wolff din Sibiu — acest adversar al Românilor pe teren economic — declară în o scrisoare, că sufletește e acolo între ei și salută cu drag adunarea.

În vorbirea-i de deschidere — Darányi între altele, ține de lipsă arzătoare alcătuirea unei legi de colonizare și parcelare. „O lege de colonizare e de lipsă, pentruca cele 120 milioane luate pe 12 ani în proiectul făcut de mine, să se asigure spre scopul acesta și astfel *acțiunea de colonizare pornită cu succes în Ardeal*“

*) fost secretar de stat la agricultură sub Darányi.

menință. Lăsăm la stânga satul Alibeichioi, dăm în șoseaua ce vine dela Măcin, o lăsăm să se ducă la Cataloi și ne îndreptăm spre Babadag. O mică apă curgătoare se ține pe lângă șoseaua noastră. E Taița. Trecem prin Bașchioi, prin Armutlia, ocolim Camberul și pe la patru după amiază suntem în Babadag.

Un cimitir turcesc, părăsit, plânge trecutul frumos al acestui oraș care avea pe vremuri peste o sută de mii de locuitori. Eșim din Babadag, mergem câțva timp pe o șosea, apoi o luăm printre vii spre a răsbi la Visterna, de unde ne îndreptăm spre Enișala.

Nu departe de această comună, pe vârful unui deal pripor, pe malul lacului Razelm sunt ruinele vechei cetăți genoveze *Eraclea*. Urcăm dealul la ale cărui poale paște o turmă de oi, și intrăm în cetate printr'o spărtură ce însemnează locul unei porți boltite. O parte de ziduri sunt în picioare.

Negre de vreme, de ploii, de vânturi. Dar ele par gata a se surpa în orice clipă.

Spre răsărit, întinderea de stuțar învăluiează dea lungul lacului până 'n luminișul de ape de care se prinde poala cerului la orizont. Trei pânze albe de bărci se zăresc în depărtare, ca trei fulgi în vânt. Acolo e malul Mării Negre.

4 Iunie, 1911.

Pornim de dimineață din Enișala, trecem brațul care leagă lacul Babadag cu Razelmul,

dăm prin Gibil și de acolo abatem pe un drumec prin câmp spre a eși în șoseaua pe care am venit ieri. Străbatem iar satele Armutlia și Bașchioi și dăm în șoseaua ce vine dela Cataloi. La împreunarea acestor două șosele, chiar în fața cantonului al cincilea de pe șoseaua Cataloi — Cerna — Măcin, e un mormânt cu o cruce de marmoră. Pe o față a crucei se vede un chip de om și inscripția:

„Aci odihnește ciobanu de oi Hristu Cara Pascu, născut la 1824 Decembrie 27 și repositat la 1884 Septembrie 17“.

Mai jos se arată de cine a fost pusă crucea: de Constantin feciorul ciobanului, de nevasta lui, Elena și de copila lor Teodora. Iar pe cealaltă parte a crucei se citesc următoarele versuri — cam șchioape — care îmbracă un gând duios în naivitatea lor. Le transcriu întocmai:

„Stă ciobanu în pământ
Trec oițele pe câmp
Și din cruce chipu îi salută
Iar ciobanu le mulțumește
Din pământ se veselește
Și sub cruce se odihnește“.

„...Compusă de nepoat -sa, domnișoara Teodora“. Cine știe ce fel de moarte-i va fi ajuns pe acest cioban prin aceste locuri!

Poposim de amiază în Ortachioi și apoi por-

nim mai departe. Urcăm pe jos Dealul celor cinci frați, unde se ațineau hoții la pândă pe vremuri, scoborâm prin Ac-Punar, trecem prin Cerna și urcăm iar pe jos lungul deal al Chervanului prin care Preopcea se înlănțuiește cu Iacob Deal. Din vârful culmei șoseaua înseamnă o linie dreaptă, lungă de câțiva kilometri. În stânga se arată Blasova pe o stâncă, iar mai departe, în față, luciul de ape din balta Brăilei.

A 'nceput să plouă cu soare și 'n dreapta noastră un curcubeu unește două piscuri de munți ca un uriaș arc de triumf.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Elіз. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6, d. a.

și la hotarele țării — să se continue cu puteri îndoite și la acțiunea asta să se asigure clasei de mijloc rolul de conducător, ce-i compete. (De clasa de mijloc i-o fi durând capul, nu de averile îndatorate a gentry-lor scăpați! N. Aut.). Fără de aceasta ne e absolut cu neputință să susținem heghemonia idealului de stat maghiar, și ne-am înșela numai, dacă am ținea de posibilă aceea cu ori și ce fel de surrogate... Legea de colonizare ne-a promis-o de altminterlea și ultimul mesaj de tron. Cum se poate așadar, ca să se fi înămolit deslegarea chestiei acesteia pe baza legii. Unde poate fi puterea sau interesul acela mare, care să împiedece deslegarea afacerii acesteia? Poate lipsa de bani? Apoi țara, care nu-și poate crea bani spre scopul acesta, a abzis de propriu-i viitor.

Ori doară trebuie să fim cu considerare la agitația naționalistă? Nu pot crede una ca asta, căci dacă am fi ajuns până acolo, atunci am înceta să fim acasă în propria noastră țară...

„...Noi Ungurii ținem acum la ultima carte a Sybillei. Ocazia de azi, favorabilă încă, abia va mai reveni vreodată; trăgănarea acestei chestii ar fi o greșală istorică.“

Ministrul de agricultură Serényi în răspunsul său face declarația, că intenționează — prin lege — crearea unei bănci altruiste, căci fără bani nu se poate mijloci nici parcelare, nici colonizare; asemenea — cu privire la ținuturile naționaliste ține de mai mare însemnătate să fie colonizată proprietatea mijlocie, căci e în nemijlocită legătură cu poporul, decât eventual oficianții colonizați *din acelaș punct de vedere.*

Despre colonizări și parcelări a ținut tot acolo o prelegere Mezössy Béla, deputatul kossuthist, care se ridică cu deosebire în contra băncilor românești, îl doare progresul, ce-l facem pe teren economic, înmulțind averea națională cu moșii luate dela nemeși — barem de ar fi așa, — evident, pentruca cu atât mai vârtos să poată urgita aducerea legii de colonizare, și să-și descarce toată ura asupra noastră. Dar să-l auzim:

„... Dacă fiecare ținut al acestei țări ar declara pe locuitorii săi de popor maghiar curat, bun, cinstit, atunci într'adevăr n'ar trebui să ne batem mult capul cu chestia colonizărilor. Numai cât — durere — numărul Maghiarimei abia cu ceva întrece jumătatea tuturor locuitorilor Ungariei. (!? N. A.) În ținuturi întregi de țară, astfel în Ardeal, sau la hotarele de miazăzi, unde avem de vecini — state străine, nu chiar frați de cruce cu noi, ba poate, cari lăcomesc după teritorii maghiare, tocmai aici, în punctele cele mai periculoase și grele, Maghiarimea pierde zi de zi în avere, populație, proprietăți — în urma numărului disparent! Și — vai — fiecare căsuță albă, proprietarul căreia se duce în străini, toată lumea din străbuni, care își schimbă stăpânul: e o slăbire așa de mare pentru întreg statul maghiar, o pierdere așa de ireparabilă, care niciodată n'o mai putem suplini.“

(Ce vorbe de aur, din cari și noi am putea învăța așa de mult! Aici îmi vine în minte povestea Sasului îndărătnic, care nu voiește să-și vândă Românilui pământul, și apoi... slăbiciunea atâtor de ai noștri, cari fără pic de simț — înstrăinează averea noastră națională! N. A.)

„Mai întâiu un colț de casă, apoi al-tul și apoi pe încetul un șir întreg din stradă, își schimbă stăpânul, piere vorba ungurească, se înstăpânește graiul străin și în bisericile văruite și cu turnuri de lemn a sătulețelor nu mai răsună clopotul, nu se aude ruga ungurească, cântarea ungurească către Atotputernicul pentru fericirea Ungurilor; clopotele amuțite („Az el-némult harangok“) arată — întocmai ca suvenirile negre strigătoare la cer pentru întrelăsarea nimicitoare — pustiirea Ungurimei, peirea-i cu încetul!“

Nu! st. domni, chestia asta nu e afacere politică a unui sau altui partid. Asta e marea chestie fundamentală a întregii existențe naționale, a desvoltării vieții de stat. Nu ne putem băga capul în nisip — ca struțul — și să așteptăm până când porumbul fript va zbura — prin vre-o minune — în gura Ungurimei neactive. -- Nu e de a se atribui întâmplării oarbe, că pe pământul Ungariei se întind pe atâtea locuri așa de împrăstiate elemente străine, asta e rezultatul opintirilor îndelungate, conștiente, îndreptate în contra intereselor maghiare“.

„Veghe“.

Convocator

la adunarea poporală ce se va ține Sâmbătă, în 6/19 August (sărbătoarea Schimbării la față) la orele 3 p. m. în piața orașului Hațeg.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Discutarea situației politice.
3. Sufragiul universal.
4. Proiectele militare.
5. Rezoluțiuni.

Fraților,

Starea tristă sub care geme întreg poporul țării cere dela noi dela toți, ca cu mic cu mare să ne ridicăm glasul de protest și de rugămintă pentru aflarea leacului, care să aducă binele și fericirea cetățenilor acestei țări și pacea între popoarele ei.

Fraților,

La glasul chemător al nostru, ne-au făgăduit și vor veni, ca prin înțeleptul lor grai, să ne lumineze mintea și să ne aprindă dragostea inimii:

Gheorghe Pop de Băsești, președintele partidului național român, dr. Teodor Mihali, președintele clubului deputaților naționali.

dr. Vasile Lucaciu,
dr. Iuliu Maniu,
dr. Aurel Vlad,
dr. Ștefan C. Pop, deputat dietal,
dr. Nicolae Vecerdea,
dr. Ioan Suciu,
dr. Iustin Marsieu,
dr. Romul Veliciu,
Vasile Goldiș, directorul ziarului „Românul“.
dr. Samuil Vladoane,
dr. Valeriu Braniște,
dr. Iustin Pop,
dr. Gheorghe Gherda,
Ioan Moța,
Vasile Damian, deputat dietal,

Vasile C. Osvadă,
Ioan Vasii, fruntașul țaran bănățean și dr. Nicolae Comșa.

Fraților,

Veniți cu toții la adunare, să le dăm și lor, să ne dăm și nouă cinstea.

Hațeg, la 7 August 1911.

dr. Gavril Suciu, m. p.
președinte.

dr. Victor Bontescu, m. p.
secretar.

Convocatorii:

Paul Oltean, Nicolae Teodosie iunior, Marcu Dohoi Nacu, Ioan Străitiaru, Doboii Todor, Ioan Boieriu, Dumitru Sgăvârdea, Adrian Ganea, Atanasie Daju, Aron Mihaescu, Silviu Simonetti, dr. Emil Șelariu, dr. Ioan Hăcă, dr. Valer Pocol, Marcu Zan, Ioan Nemeș, Alexandru Jeledințan, Nicolae Doboii, Avram Popescu, Nicolae Doboii, Dugaciu Mihai, Marcu Copil, Ion Angel, Lazar Buzdugan, Doboii Mărcuț, I. Zerie, Ioan Murar, Nicolae Teodosie, Murar Iancu, Nicolae Timar, Vasile Petrescu, Alexandru Jan, Todor Doboii Nacu, Silviu Ciuciu, Tămaș Petric, Petruș Timar, Alexandru Popescu, Zerie Doboii, Todor Doboii Bârlea, Alexandru Motoc, Marcu Ivașcu, dr. Cornel Popescu protopop gr. or., Virgiliu Popovici, dr. Ioan Jantea, dr. Fabius C. Bontescu, Benjamin Ardelean, Ioan Pop, Victor Pop, Petru Ciachi, Liviu Virvoniu, Victor Ungur, Atanasie P. Bologa, Nicolae Muntean, protopop, Petru Nandra, Ladislau Nandra, Gheorghe B. Reitescu, Ioachim Eliu, Vasile Cetățean, Michai Iubașiu, Petru Armean, Nicolae Cerbicean, Octavian Piso, dr. Nicolae Brânzeu, Petru Stoicu, Simion Bohariu, Pompeiu Popescu, Ioan Vasii, Petru Cheșian, Mircea Thomas, dr. Toma Vasinea, dr. Toma Ienciu, Gh. Nicola, Silviu Barbescu, dr. Mihail Tirea, Petru Clecan, Georgiu Medrea, Aurel Medrea, Simeon Albu, Septimiu Ionaș, Nicolae Zugrav, Fântână Ion, Branga Dumitru, Branga Ilie, Nicolae Mihutiș, Ioan Szálteleky, Ciora Ion.

Comitetul aranjator roagă pe toți participatorii, din alte orașe, să-și anunțe sosirea d-lui dr. Victor Bontescu, avocat în Hațeg, care să poată îngriji de înconvartire.

Iar doritorii să ia parte la masa comună ce se va lua în ziua adunării, la orele 2 în hotelul „Mielul de aur“, cu taxa de persoană cor. 3, încă să-și anunțe participarea până cel puțin la 15 l. c.

Invitare

Comitetul central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ are onoare a Vă invita la

Adunarea generală jubilară

ce se va ținea în Blaj, în zilele de 28 și 29 August st. n. 1911, cu care ocazie se va serba a 50-a aniversară din viața Asociațiunii.

Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută la 19 Iulie 1911.

A. Bârseanu, Oct. C. Tăslăuanu,
vice-prezident. secretar.

NB. Pentru înconvartire a se adresa d-lui dr. Dănilă Szabó, avocat în Blaj. (Balázsfalva).

Programul adunării:**Ședința I.**

Luni, în 28 August n., la orele 11 a. m., în biserica catedrală.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaților. prezenți ai despărțămintelor.
3. Raportul general al comitetului central.
4. Alegerea comisiilor pentru:
 - a) examinarea raportului general;
 - b) cenzurarea socotelilor anului 1910 și a proiectului de buget pe anul 1912;
 - c) înscrierea membrilor.
5. Alegerea unei comisii pentru întregirea prezidiului.
6. Prezentarea eventualelor propuneri.

Ședința II.

Marți, în 29 August n., la orele 4 d. a.

ORDINEA DE ZI:

1. Raportul comisiei pentru examinarea raportului general și propunerile acestei comisii.
2. Raportul comisiei pentru cenzurarea socotelilor pe anul 1910, a proiectului de buget pe anul 1912 și propunerile acestei comisii.
3. Raportul comisiei pentru înscrierea de membri.
4. Alegerea prezidentului.
5. Fixarea locului pentru adunarea generală viitoare.
6. Dispoziții pentru verificarea procesului verbal.
7. Inchiderea adunării generale.

Ședința secțiilor științifice-literare.

Marți, 29 August n. a. e., la orele 10^{1/2} a. m.

va avea loc ședința festivă a secțiilor științifice-literare. D. dr. Iosif Popoviciu va ține o conferință comemorativă despre Ioan Maiorescu, iar d. O. Goga va vorbi despre literatura ardeleană în veacul al XIX-lea.

Deputați naționaliști la o conferință în Austria. Sub acest titlu cetim în „Világ“, că alaltăieri în Luhatschowitz s'a ținut o conferință boemă-slavă, la care au participat și deputații naționaliști d-nii *Alexandru Vaida* și *Paul Blaho*, precum și foștii deputați *Milan Hodza* și *dr. Ivánka*.

În conferința aceasta s'a discutat apropierea Slovacilor din Ungaria și a Boemilor pe teren economic și financiar. După conferință a avut loc o mare adunare populară la care a vorbit și *dr. Ivánka* despre situația Slovacilor din Ungaria.

*

Vești despre disolvarea Camerei.

În cercul politicianilor cari petrec la Ischl se vorbește cu siguranță, că *la toamnă contele Khuen Héderváry va disolva Camera și după câțva timp o va conchema iarăși, dar numai pentru ca să publice autograful M. Sale referitor la disolvarea Camerei.*

În numărul său de azi „Neue Freie Presse“ pe baza unei informații primite din Budapesta publică un articol, în care între altele spune, că în curând țara va avea să decidă, că fost-a oare obstrucția îndreptățită, ori nu.

*

Guvernul și închiderea crâșmelor. Nimic nu dovedește mai bine imoralitatea statului și a guvernului actual, decât aceea, că în vreme ce pretutindenea se predică despre moravuri religioase și se vestește sfințenia ordinei de drept, până atunci statul își câștigă cea mai considerabilă parte a veniturilor sale din alcool, izvorul tuturor păcatelor și a imoralității. Iar dacă ici-

colo se găesc minți luminate, cari îngrozindu-se de pustirile alcoolului, ar voi să pună capăt ori cel puțin să micșoreze această boală, atunci statul grăbește să împiedece această acțiune laudabilă. Da, pentru că prietenul cel mai dulce, complicele cel mai puternic al acestui stat este *spiritul*, care umple din greu buzunarele marilor proprietari și a fabricanților de spirt, precum și temnițele, casele de alienați etc. — și dintr-o dată smulge ultimul ban din buzunarele nefericitorilor, cari în spirt își caută mângăerea.

De nenunțate-ori s'a întâmplat, că sate, orașe și autorități au voit ca baremi să înfrâneze consumarea alcoolului, dar zădarnic, căci guvernul nu suferă, ca nici chiar pentru un moment să se astupe vasul cu rachiu.

Orașul Zenta hotărîse mai de mult, ca Sâmbătă seara dela orele 6 până Luni dimineața la orele 6 crâșmele să fie închise. Însă *ministrul de interne nu a aprobat decizia*. Comitetul comunal în ședința de Marți și-a susținut decizia și a îndrumat consiliul, ca acesta să-i scrie ministrului, arătându-i pagubele enorme, pe cari le pricinuesc crâșmele mai cu seamă Sâmbătă seara dela orele 6 până Luni dimineața la orele 6. Pe baza acestei documentări apoi consiliul să ceară aprobarea regulamentului.

*

† **Arhiepiscopul cardinal Gruscha** a fost înmormântat Miercuri în capela laterală de sub turnul neisprăvit în domul St.-Ștefan. — Arșița n'a reținut poporația creștină a da arhierelui său ultimul onor. Mii de persoane au stat, dela ora 2, pe piața de dinaintea bisericii. Circulația a fost oprită pe străzile vecine. La 4^{1/2}, sunetul clopotelor dela toate bisericile Vienei s'a răspândit în văzduh.

Iar în curtea palatului arhiepiscopesc s'a pus în mișcare convoiul format de delegațiunile ce au participat corporativ la înmormântare; școlari și școlărițe, elevi din orfelinat, alumnii din institutele bisericești de creștere; reprezentanții diferitelor societăți catolice, cu drapelurile lor îmbrăcate în flor; un șir de călugărițe, apoi ordinatele monahale, cetind rugăciuni, toate parohiile comunei și trimișii diecezelor; a urmat episcopatul, în frunte cu arhiepiscopul succesor al Vienei Excelența Sa dr. Franz X. Nagl și dr. Bauer, arhiepiscop de Olmütz; în urmă, maiestos, Eminența Sa cardinalul dr. Skrbensky din Praga, îmbrăcat în purpură, o înfățișare impozantă de nobleță și demnitate. Deasupra sicriului sunt insigniile arhieresti, între jerbele de flori depuse în numele prințului-regent Luitpold de Bavaria, și cununa superbă a orașului Viena și cea a ministerului pentru culte și instrucțiune publică; iar de către cap e fixată pălăria de cardinal. Imediat după sicriu pășește secretarul și alți trei preoți tineri, cari au fost anturajul nemijlocit al defunctului până în momentul din urmă; apoi viceprimarul dr. Porzer, asistat de servitori ce poartă emblema comunei, urmat de membrii dela „Uniunea cetățenilor“ în frunte cu steagul glorios deodată, consacrat de Lueger.

Lumea privește descoperită, emoționată de sublimitatea aspectului. Sunetul clopotelor plutește, interferențiat, ca o muzică a sferelor. — Procesiunea ocolește jur-împrejur și intră în dom, unde au luat loc reprezentanții oficiali; dinainte, arhiducele Franz Salvator în numele Majestății Sale; arhiducele Rainer, bătrânul; delegatul cliromului Franz Ferdinand, generali dela curte, miniștrii, prezidentul Casei Seniorilor, deputați și un foarte mare număr de ofițeri. O companie de soldați formează șpalir. Interiorul vast e splendid iluminat, altarele sunt acoperite cu draperii negre ce poartă blasonul de cardinal al defunctului.

Sună orga, se cetește prohodul, corul cântă un „Miserere“, apoi sicriul e așezat în mormântul din capela laterală Sta-Barbara; întreg clerul îngenunchiază și rostește rugăciunea deasupra groapei. — În procesiune, cardinalul e condus la palat.

La ora 5 s'a terminat ceremonia. Biserica rămâne deschisă publicului. — (c. n.)

*

Spițberga în posesiunea Norvegiei. Insula Spițberga e de mult la ordinea zilei. Mai multe state europene și Statele-Unite din America se interesează mult de această grupă de insule arctice. Mai mult interes au față de ele Norvegia,

Svedia și Rusia. În cursul vremii au cercat diferite puteri să se facă stăpâne asupra insulelor, mai pe urmă Norvegia la 1870. Încercările acestea au fost însă totdeauna nimicite prin opoziția altor state, așa că până azi Spițberga a rămas un petec de pământ fără stăpân. După cercetările mai noi însă s'a constatat, că acest pământ ascunde mari bogății în sânul său. De aici lupta statelor, și mai ales a Norvegiei, de a pune mâna pe ea. Norvegienii conștii de aceasta s'au folosit de prile și au exploatat după putință bogățiile de aici atât pe uscat cât și pe apă. Numai vânatul, care este foarte bogat a fost folosit peste tot numai de Norvegia. Dreptul de proprietate nu se respectă. Mai ales de când s'a dat de urmele unor bogate mine de cărbuni, domnește aici dreptul pumnului. Speculanții din toate părțile lumii aleargă aici și fără considerare la ocupația altora, își însușesc ținuturi întregi. Câte o societate mai mare s'a organizat chiar și polițienește și fără vr'o bază de drept deține pe cei străini și-i împiedecă în lucrarea lor.

În sfârșit guvernul din Norvegia a simțit necesitatea, ca să se stabilească odată raporturile de drept de aici, având cele mai mari interese mercantile. A fost convocată mai acum un an o conferință internațională spre scopul acesta. La această conferință ținută în Christiania au luat parte toate puterile interesate în cauză. Conferința n'a avut însă nici un rezultat. Celelalte state au văzut intențiile Norvegiei și au respins peste tot pretenziunile ei de a introduce în Spițberga iurisdicțiunea Norvegiei.

Cu toate acestea însă Norvegia n'a încetat să-și întindă tot mai mult puterea asupra insulei. S'a pornit o adevărată expediție de exploatare și azi Norvegia folosește peste tot minele bogate spre folosul ei propriu. În această muncă au fost descoperite tot mai multe izvoare de venit pe insule, între altele mai multe izvoare calde. După calculii cercetărilor mai noi Spițberga ar conține atâtia cărbuni, încât s'ar putea provide de acolo toată Europa de nord. Și până aici numai Norvegia le-a tras folosul.

Acum, că acestea au ajuns la cunoștința și a altor state, Spițberga va forma în curând un măr de ceartă între ele.

Un singur orator**Ședința Camerei.**

Budapesta, 11 August.

Obstrucția tehnică încă tot mai continuă.

Astăzi s'au continuat votările nominale rămase de ieri și din cauza aceasta nici deputații n'au arătat prea mare interes față de ședința de azi.

Mai mari agitații decât desbaterea din sala de ședințe au produs discuțiile din culoare, cari, în mare parte se refereau la căderea ministrului comun de războiu Schönaich. La proiectele militare a vorbit numai deputatul Aurel Förster.

Președintele prezintă patru proteste în contra proiectelor militare.

Deputatul *Iuliu Győrffy* a anunțat interpelație către ministrul președinte, în chestia antecedentelor demisiei baronului Schönaich.

CORRESPONDENȚE**DIN ITALIA****SCRISORI DIN MILANO**

Un orașel în doliu: nouă copilași înnecași. — Căldura omului după moarte. — Hârtie care nu face zgomot.

Stagiunea moartă. Ziarele, în afară de chestiile ce sunt la ordinea zilei, — conflictul cu Argentina — al cărui sfârșit nu e atât de apropiat dupăcum se credea — procesul interminabil al Camorrei și alte mici intrigi politice dintre culise, se ocupă cu fapte diverse, cu nenorociri, cari din nefericire nu-s ca alte evenimente, cari au „sezon“, ci veșnic, în ori ce an-timp, în ori ce vreme, își urmează lanțul. Așa, zilele trecute, populația unui mic orașel Arena Po, a fost consternată de o grozavă întâmplare, ce a costat viața a nouă copilași; nouă suflete

tinere și vioaie au fost înghițite de apa fluviului Po, unde sârmanii se duseseră să se scalde. Vestea nenorocirii a ridicat în întreg orașelul un strigăt de disperare, adunându-se pe malurile fluviului, frați, părinți, mame sperate, lume palidă și înspăimântată, fiecare căutându-și frațele, copilul, ruda sau cunoscutul. Sârmanii copilași se duseseră din imprudență unde apele sunt repezi și mai adânci; a fost deajuns ca unul să înceapă, ca pe urmă și ceilalți să-i urmeze nefastul curaj, și așa unul după altul fură luați de curentul apei, în contra căruia, ori ce încercare de scăpare era o zădărnice. Târziu în noapte, nouă cadavre fură pescuite și așezate, apoi parte în biserica orașelului, parte în casele nemângâiaților părinți. Ziua înmormântării fu tot atât de dureroasă: toate magazinele închise și cernite, toate asociațiile, în urma unui înduioșător manifest al primarului, luau parte, mulțimea se putea socoti la peste trei mii de persoane.

Băiețași mai răsăriți, tovarășii lor de joc, îi purtau pe umeri în plânsetele sperate ale mamelor zdrobite de durere. Apunea tocmai soarele, când pământul primea cele nouă primăveri de speranță și forță, acum stinse, lăsând întreg orașelul în doliu și durere.

S'au deschis liste de subscripție printre copilașii din întreaga Italie, pentru ridicarea unui monument comemorativ pe mormintele sârmanilor copilași.

*
„Nuova Antologia“ ocupându-se de recente studii ale lui Lefèvre asupra căldurii animale și bioenergetica, spune cum că ilustrul clinic a întâlnit la bolnavi temperaturi dela 41° până la chiar 44°. Caparellie observă la un caz de febră intermitentă — temperatura de 46°. Wunderlich — observă la un bolnav de tetanos temperatura de 44°75 iar după moarte, se urcă la 45°37. O observație și mai interesantă e aceea însă relatată Societății de Biologie în 1909 — de către Laignel Lavastine. Era vorba de un alcool mort de pneumonie, în care, cinci minute după moarte, temperatura era de 53° în fosele natale și se urca la 59° în interiorul corpului. Și abia după o oră termometrul arăta 36°, temperatura normală a unui viu, deși el era mort de mai bine de un ceas. Faptul vine explicat astfel: cu toată moartea individului, celulele urmează uneori să trăiască chiar câteva zile. Dacă sistemul nervos e mort în plină excitare, aceasta se comunică și la celule și lipsind respirația circulației sângelui — se imagazinează încălzind în acest mod organismul.

*
E știut îndeajuns respectul aproape religios cu care Germanii ascultă muzica: oprirea aplauzelor în timpul execuției, oprirea intrării sau eșirii, odată spectacolul început, etc. Acum, li-s'a părut că nici aceste garanții nu erau suficiente pentru perfecta liniște în trupul execuției vreunui concert; și pentru a evita chiar și sgomotul ce-l face îndoirea programelor sau deschiderea lor, acestea vor fi făcute dintr'o hârtie care, după cât se asigură, ar da rezultate minunate: hârtia se poate îndoi, rupe, mototoli chiar, fără să facă cel mai mic sgomot. E ceva bun; dar invenția ar fi fost și mai strașnică dacă s'ar fi găsit vre-un mod de a elimina sgomotul, când spectatorii tușesc sau... își suflă nasul; și cum se întâmplă, că tocmai atunci când e vre-o parte mai interesantă, tocmai atunci încep accesele. Ba, — uneori — mai scârțâiesc ghetele sau foșnesc rochiile de mătăasă a doanelor — ce vin mai totdeauna după începerea bucăței sau spectacolului.

Milano, August 1911.

Anty.

DIN ȚARĂ

DIN BLAJ

Congregația com. Târnavei mici

— Ședință furtunoasă —

Intr'o extremă agitație a membrilor, cari au luat parte într'un număr neobicinuit de mare, s'a întrunit congreagația com. Târnavei mici la o ședință extraordinară. Membrii români, fiindcă au fost la ordinea zilei obiecte de interes special, n'au luat parte într'un număr mai mare. Dar prefectul și uneltele lui folosindu-se tocmai de mo-

mentul acesta a vrut să comită o ilegalitate. Observând Românii mișelia lor au vrut să oprească lucrul acesta cu tot prețul, iscându-se un zgomot infernal și un scandal nemaipomenit din cauza aceasta. Iată raportul scurt despre ședință:

Congregația se deschide la orele 9 fiind de față la vr'o 180 de membri, dar dintre aceia Români numai trei: d. Simion G. Căluțiu, d. dr. Romul Boilă și d. protopop Laurențiu Pascu. Prefectul Kemény Akos prin o vorbire scurtă în care desaproabă lupta înverșunată a opoziției și se declară pe lângă reformele militare, deschide ședința.

Ia cuvîntul imediat prezidentul partidului guvernamental Pekri și înaintează o propunere, în sensul căreia congreagația comitatului Târnavei-mici votează încredere guvernului și desaproabă obstrucția din parlament. Se ridică d. dr. Romul Boilă. Vorbirea lui e secundată prin contraziceri vii și de un zgomot crescendo. Oratorul care la început a vorbit liniștit, e scos din fire prin purtarea neserioasă a membrilor maghiari, și după ce s'a liniștit într'u câțiva zgomotul face următoarea observare:

„Nu mă mir de ținuta dvoastră, căci comitatul acesta de 30 de ani e sluga plecată a tuturor guvernelor, aici sunt cei mai mari mameluci din toată țara...“ Oratorul n'a mai putut continua, toți au sărit de pe scaune, ca mușcați de șarpe și cu pumnii amenințări s'au apropiat până la vorbitor strigând în gura mare: Abzug! Du-te la România! Cum cutezați să vorbiți așa despre noi. etc. etc. D. Boilă a așteptat până ce s'au liniștit domni, iar după aceea a continuat astfel:

„Insuș d. prefect, care prezidează această adunare a fost până acuma membru la mai multe partide politice; pe timpul așa numitei rezistențe „naționale“ nicăiri nu erau prefecti, dar aici la noi a fost și atunci, aceasta e rușinea comitatului, dar mai întâi e rușinea partidului său. Deci sunt silit să repet încăodată, expresiunea folosită mai înainte, aici se află cei mai neputincioși mameluci din toată țara...“ Aici ca și mai înainte s'a născut un zgomot mare și fluierăturile, huiduile, strigăte de abzug numai aveau sfârșit.

Continuând d. Boilă vorbirea sa a fost mereu întrerupt. Au vorbit după el Sándor János deputatul Sânmărtinului, Gyárfás Elemér, care a ținut parte la Români și Pálffy Ferencz. Văzând Ungurii că nu pot face nici o ilegalitate s'au mulțumit cu atâta, ca să fie convocată o altă ședință anume pentru desbaterea propunerii lui Pekri. Fiindcă nici aceasta nu a fost legală, s'a ridicat d. Simion Căluțiu și prin o vorbire entuziastă a protestat împotriva acestei proceduri respingând acuzele aduse la adresa Românilor și aprobând vorbirea d-lui Boilă. În decursul vorbirii d-lui Căluțiu asemenea s'a iscat o scenă furtunoasă, vicșpanul comitatului Usató s'a ridicat de pe scaun și cu pumnii amenința pe vorbitor. Se ridică

iarăș d. Boilă și vrea să vorbească în chestie personală, prefectul însă nu-i dă cuvânt căci s'a anunțat mai întâi la cuvânt Pataki, șeful kossuthiștilor. Acesta spre mirarea tuturor se declară împotriva obstrucției și primește propunerea ultimă alui Pekri. Vorbind d. Boilă în chestie personală de patru ori îl face atent prefectul, că îi detrage cuvântul.

Se înțelege că s'a primit propunerea d-lui Pekri respingându-se propunerile d-lor Boilă și Gyárfás.

Sâncelul, o comună pur românească a pretins să poată purta protocoalele în limba română, rugarea însă se respinge pentru niște formalități.

În 21 l. c. iarăș va fi ședință pentru desbaterea propunerii prime a lui Pekri.

La revedere!

Coresp.

Litere

— Arte —

Științe

DINUȚA

*Cu cârpa legată 'n napoi,
Cu șurțul roșu din trei foi
Dinuța mamei toată-i foc
Și năcăjită stă pe loc.*

*— Că, vezi, și mama multe vrea,
Un pic de milă n'am la ea!
Abia 'm ieșit din internat
Și 'ndată haide la lucrat!*

*Un prânz întreg să le gătesc...
Aș vrea; dar când să-l isprăvesc?
Doar două zile de-aș lucra
Din prânzul meu nu vor gusta...*

*Mai bine nici nu fac nimic.
Imi leg un deget ș'apoi zic
Că m'am tăiat până la os
Și iată că mă scap frumos!.*

Roza Covrig.

Dela Neapol la Roma

După ce, de dimineața până seara ori zile întregi, străbați, zorit pe străzile unui alt și iarăș alt oraș, prin lume une-ori deosebită și adese-ori aceeași, prin altarele bisericilor, printre statuile muzeelor și pe lângă bătrâne ziduri de prin veacul începuturilor creștine — sufletul, împovărat par'că de atâtea impresii puternice, ar vrea să se reculeagă, apoi, să distingă și să aleagă.

După ce am trecut prin capitala Imperiului de răsărit, — prin capitala Turciei constituționale, — după ce am trecut pe la umbra veacurilor anticității eline, prin valurile Mediteranei, printre dărâmurile Messinei, și, apoi, pe lângă Neapolul plin de viață și de lumină și pe lângă morții săi din vecinătate, — simțeam, că nu mai pot...

Retras într'un sat, pe o culme a Apeninilor, lângă ruinele unui castel medieval, sufletul meu, ca și unul dintre acei furi de noapte care a prins tot ce i-a căzut sub mână, ar fi vrut să vadă ce a adunat și să se bucure cercetând și alegând...

A fost, însă, destul să iau drumul Romei, spre luncile bogate ale apelor mărunte ce nizuiesc spre golful Gaeta — și, toate câte imi oferise Neapolul și le-am căutat eu fără să mi-le ofere, simt că se retrag, iar sufletul cere iară...

*
Neapolul nu se mai vede, iar Vezuviul, făcându-se tot mai mic, fuge înapoi spre mare... Noi, în zborul cu adevărat latin al acceleratului, străbatem pe urmele căii „Latina“, ce lega odinioară Roma puterii de Neapolul plăcerilor, străbatem prin văi strălucind de verdeață, de lumină și de bună rânduială... Culmi înalte, mai mult pleșuve, unele cu vârfurile juguite altele în atitudini modeste, se aștern pe dreapta deschizând, uneori, văi mai largi, pe cari dibuiește stioasă unda proaspătă sglobie și cari, se îngrămădesc în amestec, când o pornesc înapoi. Pe praguri de stânci ori pe crestele lor, se ivesc castele întregi ori frânturi din castelele temutelor vremuri; cresc în puzderia bogată a razelor piezișe, apoi fug cu mărunta îngrămădire a caselor abia ce le încunjură — se ascund ori se fac mici.

Lăsăm în urmă Caserta, Sinaia Neapolului regal de odinioară, și privim îndelung castelul, care, cel din urmă, ne vorbește de Neapol, apoi, prin Capua, care păstrează, din vremile de strălucire, între altele, un arc de triumf și un amfiteatru.

La Calvi (vechiul Cales cu vinurile cântate de Horațiu) părăsim lunca bogată și mândră, care ocupă o întindere de peste 50 kilometri în lungime la nord de Neapol. De aici, pe albia fluviului Volturno în sus, pe o pantă ușoară, trenul par'că își adună puterile.. În lumina bogată a soarelui, care pare a călători cu noi, ies să se scalde ziduri greoaie și negre ale veacului de mijloc ori cătune cuibărite pe praguri pe

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă,
institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etajul I., în fața pal. administrativ (comit.)

scrise de mâna Doctorului cuvintele: „Prietenului * * a ducerii aminte“.

Când i-am întins fotografia, a prins-o binisor, a privit-o îndelungat fără a face vre-o mișcare, pe când șirul de lacrimi picură din ochii trști, singura mângâiere a sufletelor înăbușite de durere.

Un amurg trist bătea în geamuri. Nourăși albi colindau în adâncul nepătruns, și în toată casa nu se auzea decât sforăitul unui motan.

S'a sculat apoi vecina ștergându-și ochii, și porni cu pași mărunți către ușe. Când n'am mai văzut-o, m'am deșteptat par'că dintr'un vis dureros zicându-mi: Atunci, în clipa ceea fatală, au murit în adevăr două inimi!..

Const. A. Giulescu.

De-ale noastre.

Roza Covrig și Eus. Mandicevschi. Bine cunoscutul compozitor român d. Eus. Mandicevschi inspirat prin poezia „Primăvară“ de Roza Covrig, ce a apărut în Nr. 140 al ziarului nostru, i-a făcut acestei poezii o muzică foarte drăgălașă pentru cor bărbătesc de patru voci. Suntem încredințați, că această piesă muzicală va ieși cât mai curând de sub tipar și va fi predată în folosința marelui public.

Noi membri fondatori la Asociațiune și la Societatea de teatru român. Domnul colonel ces. și reg. *Silviu de Herbay*, acum locuitor în Viena, cu suma de 400 cor. s'a făcut membru fondator la Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, iară Doamna soție *Valeria Silviu de Herbay născ. Papp*, mult aprețiată cântăreață, cu suma de 200 cor. s'a făcut membră fundatoare la Societatea pentru crearea unui fond de teatru român.

Dorim, ca pilda bună să afle urmași cât mai mulți.

Numiri. Intre avansările din Austria sunt și următorii Români: Pentru întregirea personalului admiralității din Pola sublocotenentul de fregată *Orest cav. de Zopa*, Pe vasul de războiu „Erzherzog Franz Ferdinand“ cadetul de marină *Martin Constantinescu*, pe „Radetzky“ Cadetul *Gheorghe Racoveanu*.

Felicitări.

Vlaicu la Blaj. Serbările culturale ce se vor aranja la noi, scrie „Unirea“ din Blaj, vor câștiga îndoit. Alături de triumful și de serbarea jubilară a celei mai înalte instituții culturale a noastre, vine biruitorul văzduhului, cel dintâiu aviator român, să planeze în regiuni înalte, încununând cu o coroană de învingere nizuințele noastre culturale...

...Vlaicu e fiul Ardealului. Sânge din sângele nostru, odrasla din țărâtime, a ținut, după triumful său din București, să vină cu al doilea monoplan între noi să ne ridice și pe noi în sferele înalte la cari triumful științei a avântat de mult pe alte neamuri mai fericite.

Pe istoricul câmp al Libertății, acolo, unde miile de oameni juraseră sub cerul lui Dumnezeu, că nu vor mai răbda jugul sclăviei, Vlaicu se va ridica în slavă, ca un vultur biruitor, ce plutește peste micile mizerii ale vieții de toate zilele. Și strămoșii noștri, cari se odihnesc în cimiterul de lângă Biserița, vor încerca un fior de emoție, din fundul gropii lor povărnite. E cea mai frumoasă încununare ce ne putem închipui pentru serbările culturale din ajun.

Alături de nizuințele culturale ale unui neam, să planeze și geniul inventator al aceluia, pe care Dumnezeu l-a distins cu pecetea nemuririi.

Sunt foarte rare aceste daruri ale providenței, de aceea și cel din urmă fiu al unui neam simțește un fior de mândrie, un atom din acel complex al geniului, care reprezintă cele mai înalte aspirații ale omenirii.

Fii binevenit în mijlocul nostru, jubitul nostru prietin! Miile de oameni ce vor urmări zborul îndrăzneț și triumful geniului tău, se vor îndepărta prin sătuțelele îndepărtate cu o amintire, ce vor transmite-o ca pe un scump clenodiu generațiilor viitoare.

...Biruința ta va fi a neamului românesc întreg și în special a Ardelenilor, cari avem mândria de a te înșirui între fiii noștri. Zborul tău înalt, va fi un simbol pentru a ne încrede din ce în ce mai mult în vitalitatea neamului nostru

și pentru a ne aduna toate puterile, ca să ne ridicăm și noi oamenii de rând spre culmile acelea ale idealului, la care Dumnezeu ți-a rânduit să te avânți Tu!

*

„Libertatea“ are informațiunea, că după sboarurile din Blaj d. Vlaicu va urma să sboare la Orăștie, la Sibiu, la Arad și pe aiurea.

O rectificare în chestia „plagiaturii“. Dela păr. Petru Popa din F.-Oșorheiu primim o scrisoare mai lungă, în care Sf. Sa susține, că altul e celce a ridicat învinuirea de plagiat contra colaboratorului nostru d. P. Dulfu; că prin urmare i-am făcut nedreptate fixându-l ca autorul acelei învinuiri. Sf. Sa spune că o fi vorba de „vre-un înșelător, care face notițe“ în numele Sf. Sale. În consecință: ne roagă să rectificăm că declinăm dela sine paternitatea acestei învinuiri.

Dăm bucuros publicității înțelesul scrisorii Sf. Sale, adaugându-i propriile cuvinte: „M'am mirat mult de „Tribuna“, cum de nu a făcut deloc o rectificare, că articolul nu l-am trimis eu“.

„Epitheton ornans“-ul de „înșelător“ îl lăsăm dar la adresa aplicată de părintele, până când puritana surată „fără zgardă“ va spune pe față: cine, de unde e „Petru Popa“ care a informat-o despre „plagiaturii“ (?) d-lui P. Dulfu? Ori la din contră, prin tăcerea sa, va recunoaște caracterul de „fabricație“ al informației sale și că epitetele i se potrivește.

Pentru a-l dumiri pe păr. P. Popa și cetitorii noștri că de ce l-am fixat tocmai pe păr. din F.-Oșorheiu, adaugem, că în întreg clerul românesc de ambele confesiuni noi nu știm pe un alt Petru Popa, care să se îndeletnicească în de ale literaturii și să manueze condeiul cu înlesnirea tratată în articolul învinuitor de plagiat.

Costumul bănațean la Vălenii de munte. D. Gh. Tecuceanu din București petrecând astă primăvară vre-o câteva zile la Lugoj, a cumpărat aici un costum bănațesc, cu care s'a prezentat acum soția d-sale la concursul din Vălenii de munte al d-lui Iorga, fiind mult apreciat și stârnind curiozitatea și admirația întregului public.

Anunț funebral. Inregistrăm cu părere de rău moartea d. *Iosif Iancu*, proprietar în Secărbămb, întâmplată în 6 August în etate de 72 de ani. Ialnicei familiei îi trimitem condoleanțele noastre.

Sfințirea bisericeii din Chimitelnic. Toți Românii de inimă, cari din cauze neatârnoare de senatul școlastic n'au primit învitate la sfințirea școlii noastre din 13 Aug. a. c. urmată de petrecere cu dans, prin aceasta să se considere ca invitați și prezentându-se în mijlocul nostru să ajute cu obolul d-lor școala aceasta mult prigonită. *Chimitelnic*, la 8 August 1911. Cu stimă: *Teodor Hârșia*, paroh.

Rectificare. Rugați de d. protopop din Reghin, publicăm că dânsul de doi ani nici nu face parte din comitetul desp. Reghin al Asociațiunii, deci pe nedreptul i se atribue rolul important de conducător în corespondența despre serbările din Toplița, dată în numărul nostru 162, 1911. La Toplița d. protopop a ținut însă conferința despre însoțiri, iar activitatea sa e schițată fidel în numărul nostru 100, 1911.

Membri fondatori ai bisericeii ort. române din Vârșeț s'au înscris plătind câte 500 cor.: Domnii avocați din Vârșeț dr. Mihai Spăriosu și dr. Vasile Meșter. Nobila lor faptă să afle mulți imitatori. *T. Oprea*, protopop.

Din patrie.

Patrioții abātuți. 6080 școlari au căzut în școlile elementare din Budapesta. Tot al unsprezecelea trebuie să repeteze clasa. Nici nu slabă, ci chiar tristă ispravă! Unde e deci folosul mișoarelor puse în bugetul școlilor elementare? Doar scopul școlilor elementare nu poate fi împiedecarea școlarelor de-a percurge materialul celor șase ani, ci chiar dincontră: promovarea cât mai multor elevi peste materialul celor șase clase. Acesta e, doar postulul de viață azi!

Patrioții sunt însă — se zice — în urma atitudinii ostile a ministrului de culțe și instruc-

țiune publică, contele Ion Zichy, ce a dovedit-o în timpul mai nou față de reuniunea și organul lor învățătoresc, mult prea abātuți, decât să mai țină cont și de principii pedagogice ori măcar de cerințele timpului. Una știu dumnilor, că sunt năcăjiți rău. Și cum să-i aducă ministrului la cunoștință? Pe pielea bieților școlari. Frumoasă ceată de patrioți!

Conflict între un ziarist și editorul său. Din Fiume vine știrea, că editorul ziarului „Tengerpart“ având un incident cu un redactor acesta a declarat că'l părăsește. Editorul s'a adresat poliției, care a stabilit, că după lege acest redactor trebuie să mai rămâie la postul său încă trei luni. Redactorul a protestat susținând că nu i-se poate aplica legea, deoarece nu are contract cu editorul.

Autoritățile nu au aprobat însă aceasta și după invitația editorului ziaristul a fost condus de un detectiv la redacție. El a refuzat însă să lucreze și a părăsit biroul. Editorul are intențiunea de a-l aduce zilnic la redacție cu ajutorul poliției.

În cercurile ziaristilor domnește mare indignare din această cauză. E vorba a se porni o contra-acțiune.

Casierul delapidator Fekete la parchet. Autoritățile ungurești înștiințaseră poliția din București, că un casier fugit din orașul Gherla după ce delapidase 35.000 cor., a trecut în România. Ca urmare, guvernul unguresc a cerut prin intermediul legațiunii austro-ungare din Regat, prinderea și extradarea lui.

În urma detaliilor date de legațiune, poliția română a descoperit cu ușurință pe fugarul ungar Lazar Fekete în strada Politzu, unde închiriasse două odăi și locuia împreună cu soția și cu o servitoare. Dealtfel această servitoare a facilitat descoperirea delapidatorului. Iată cum.

Un conațional al lui Fekete din acelaș oraș cu dânsul, aflându-se în București, se întâlni cu servitoarea și intrând în vorbă cu ea, dânsa spuse cu o naivitate copilărească, că stăpânii ei se află în București și că vor să închirieze o casă pe timp de trei luni, destăinuind astfel totul. Acest conațional firește, reînturnând în țară, denunță autorităților cele aflate și astfel legațiunea fu pusă în putință de a lămuri poliția bucureșteană și a cere extradarea casierului Fekete.

Poliția după ce l'a arestat și a dresat primele acte l'a înaintat eri parchetului de Ilfov, care a însărcinat cu instrucția acestui caz pe d-nul C. Bossie, judecătorul de instrucție ad-interim, la cabinetul trei.

D. Bossie a luat eri un prim interogator arestatului Lazar Fekete, care a mărturisit, că în adevăr, în calitate de casier al Cassei de Economie din Gherla, a mâncat mai bine de 35.000 cor. în curs de un an și ceva.

Judele instructor l'a depus pe delapidator la Văcărești și așteaptă acum toate actele dresate în cauză de judecătorul de instrucție al tribunalului din Dej, care a lansat și mandatul de arestare contra dispărutului.

Conform legii se va proceda la formalitățile de extradare, dacă din acte și declarațiile arestatului va reeși suficiente indicii de culpabilitate.

În fața furcilor. Spre Seghedin, spre vestitul penitenciar Csillag, care atâția tâlhari și nevinovați a adăpostit între zidurile sale afumate, rigide, fioroase, s'a îndreptat azi atențiunea întregii țări. Acolo își așteaptă sfârșitul cel mai cinic și cumplit asasin al timpului nostru, tânărul delincvent Szalma István. Își știa sfârșitul crud, totuș nu-și pierduse ultima rază de speranță.

La ora șapte dimineața era fixată executarea. El aștepta liniștit, nepăsător. Doria să vorbiască cu directorul penitenciarului, apoi chemă pe călău. Cel dintâiu caz în praxa îndelungată a acestuia, ca condamnatul să doriaască a-i lega cunoștința.

Szalma îl agrăi cu respect: „măiestre“. Il întreabă, că va suferi mult? Călăul îl mângăia în felul său: Nu, nu vei suferi!..

La despărțire Szalma îi rostește malițios: — Am avut onoare!

După ce se despărți de călău, se încercă cu poezia. Scrise mai multe ilustrate postale în versuri puțin reușite.

Apropiindu-se ora execuției, strada se învioră. Curioșii năpădiră întreg jurul penitencia-

mului și toți cercau să se strecore printre părcălabii în ținută de sărbătoare, a căror baionete răsfrângeau primele raze ale soarelui, ce se ivise la răsărit.

In curte

era așezată masa oficială verde pe seama judecătorilor. În jurul ei scaune, iar în față era ridicată spânzurătoarea de curând cioplită. O grindă masivă înzestrată cu două cârlige unui în față, celălalt sus la stânga. Înaintea furcilor un scaunel aștepta actul feros al strangulării. Când Bali și calfele lui terminară cu lucrul și furcile se înălțau îngrozitor așteptând condamnatul, „mäiestrul” zise mulțumit cu opera sa:

— Frumoasă sculă, de un drag să lucrezi cu ea.

Se apropie tot mai mult ora 7. Mulțimea de ziaristi de toate categoriile intră înfășiți la locul de osândă. Cam 130—150 oameni. Poliția și părcălabii au tras încurând cordon.

În sfârșit iată din turla capelei dela temniță, orologiul bate ora 7. Șase părcălabi înarmați și preotul însoțesc condamnatul, care vine cu pași rezoluți spre locul de osândă. Asistența se înfiorează, Bali călăul și calfele lui îmbrăcate în negru stau neclintiți și neimpresionați lângă furci așteptând victima. E o tăcere adâncă acum și falfăitul porumbilor ce trec peste locul de osândă înfiorează sufletul celor prezenți. Parcă a trecut o ceată sinistră de corbi flămânzi.

Szalma rezoluit pășește la spânzurătoare așteptându-și sfârșitul și — sperând și în ultimul moment grația Majestății Sale. Înainte de a fi pornit în calea cea de pe urmă adecă, a trimis pe apărătorul său la poștă — să vadă poate a venit hârția de grațiere.

Se începe actul oficial. Lui Szalma i se citește încă odată sentința, apoi procurorul cu glasul tremurător de emoție zice: Acum ți-l predau, împlinește-ți datoria.

Și calfele în clipa următoare îl înhață pe Szalma, ducându-l la furci. Osânditul era liniștit și curajos. Urcă cu mândrie parcă scaunelul dela furci. Mai întrebă încă pe unul dintre calfe:

— Voi suferi greu?

— Dacă rămâi liniștit nu! — îi răspunse, iar Szalma zise: o să fiu liniștit! În celalalt moment, după ce piciorul, însuș și l-a vârit în laț, ajutorul călăului tocmise celalalt laț chiar pe vertebra gâtului. Călăul însuș, cu o batistă în mână îi suci capul. În acelaș moment rostogolindu-se de sub delicvent scaunelul i-s'a rupt vertebra gâtului. Calfele îi smâncesc picioarele și fața lui Szalma învântește. Bali o acopere cu batista și în câteva secunde fără un suspin, fără vaie Szalma criminalul s'a sfârșit.

Călăul anunță:

— Sentința am executat-o! Medicii se apro-

pie și ei de cadavru, constatând moartea, iar preotul emoționat adânc provoacă asistența:

Rugați-vă pentru sufletul repositului.

Părcălabii îngenuchiază, și preotul rostește rugăciunile.

Dela frați

Concert de gală la Sinaia. În urma dorinței exprimate de M. Sa Regina, Capela Imperială rusă, condusă de d-ra Slaviansky d'Agrenoff, va da Vineri 29 Iulie a. c. la Sinaia un mare concert de gală în sala Capșa.

M. S. Regina va onora cu prezența Sa acest concert.

Criminali prinși după 15 ani. În urma unui denunț că prin cetate de Țigani dela periferia orașului Galați s'ar afla mai mulți Țigani condamnați pentru crime și furturi, șeful siguranței însoțit de un subșef al său și mai mulți agenți, s'a dus eri dimineață la bariera orașului, la primul sălaș de Țigani.

În urma cercetărilor făcute au descoperit între ei pe Gavrilă Moagu, Panaiot Munteanu și Vasile Mihai, autorii unor crime și furturi săvârșite acum 15 ani în com. Cotești, județul R-Sărat. Toți aceștia sunt condamnați dela 25 ani până la munca silnică pe viață.

Cu ajutorul mai multor soldați Țigani au fost arestați.

Din străinătate.

Din parlamentul englez. Criza, care amenința în Anglia a fost înfățișată înălțurată. Ceeace era de prevăzut, Casa de sus jalusă pe drepturile puține de până aci, a cedat în clipa din urmă și a primit noul proiect de teama ingerei Coroanei, care putea să îngroape pe vecie această instituție...

Discuția a fost foarte pătimășă și mai ales ținuta Coroanei a fost obiectul unei critici aspre. La început soarta proiectului era în primejdie, căci se formase un grup destul de puternic în frunte cu lordul Rosebery, care aveau intenția să trântescă proiectul desprețuind toate urmările, ce ar fi rezultat de aici. Judecata calmă însă s'a instăpănit în ora ultimă asupra lordului și s'a hotărât să voteze cu întreg partidul său pentru proiect.

În felul acesta proiectul a fost primit cu 131 voturi, contra 114 și deci criza înălțurată.

Peer-i noi nu vor fi numiți din partea Coroanei.

Complot contra regalității în Spania. Se confirmă știrea că revolta de pe bordul vasului „Numantia” a avut un caracter republican. Sunt com-

promiși peste 100 mateloți. Se crede că mișcarea are întinse ramificațiuni în marină.

O telegramă din Cadix anunță că eri dimineață tribunalul de războiu a condamnat la moarte 26 mateloți dintre cei revoltați pe crucișătorul „Numantia”.

Execuția urmează să se facă azi dimineață. Se bănuiește că civilii cari au întinse legături cu străinătatea, nu numai că au influențat asupra echipajului vaporului „Numantia”, ci au încercat să răspândească spiritul revoltei în întreaga armată și marină.

Scufundarea unui vapor. Vaporul francez „Emir”, plecat alaltăeri dimineață la orele 3 din Gibraltar spre coasta marocană, s'a scufundat nu departe de Tarifa.

Naufragiul a fost pricinuit de ciocnirea cu vaporul englez „Silverston” în timpul unei cețe dese. „Silverston” a avut și el stricăciuni, însă s'au putut salva 27 persoane de pe „Emir”.

În naufragiul vaporului „Emir” s'au înecat 90 de persoane. Căpitanul Fabre a fost rănit, însă a fost salvat.

Grozăvii la luptele cu taurii. La luptele de tauri în Almendo s'au petrecut scene îngrozitoare. Publicul nefiind mulțumit cu toreadorii, a pătruns în arenă și s'a repezit asupra toreadorilor. Aceștia apărându-se au rănit mai multe persoane. Publicul amenința că va da foc arenei.

Situația devenind critică, directorul arenei a slobozit taurii în arenă, cari s'au repezit asupra publicului.

100 de persoane au fost grav rănite, iar mai multe mai ușor.

Puterea superstițiilor. La Bedeko-Wicsina în Croația produce mare senzație între țărani o presupusă viziune.

O fată a declarat că a văzut sub un stejar pe sfânta Maria și a vorbit cu ea. De atunci țărani se îndreaptă în masă spre acest stejar unde fac rugăciuni pentru ploaie.

Țărani cred în această viziune și pentru faptul că o țărăncă bătrână povestește că, voind să dea foc unor lucruri sub stejar, a fost oprită de o mână invizibilă.

Chestia preocupă acum și autoritățile, pentru că țărani își neglijează complet casa și câmpul.

Criza din Turcia. Marele vizir a fost în ultimul timp în dese rânduri în audiență la sultan pentru a anunța demisia cabinetului și a recomanda formarea unui minister de tranziție.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke

Trad. de Iulius

(26)

— Urmare —

După o cale de o oră începură a se ivi și opere săvârșite de mâni omenești, cărări din trunchiuri de copaci foarte primitivi cioplite, sau lespezi de piatră puse de-a curmezișul peste pâraie și torenți de apă, îngrădituri dărăpănate, grajduri răsfrirate, iar și mai jos locuințe micuțe omenești aci îngrămadite mai multe, aci situate departe una de alta, abia deosebindu-se de blocurile de piatră rupte din coastele muntelui tocit de vreme și aduse de lavine și de ruperile de nori pe câmpie.

Camarazii de arme alui Lorson simțiau parcă o viață nouă, când după o despărțire lungă de lumea locuită, deși încă la o depărtare considerabilă, zăriau însă sulurile de fum, ce se înălțau prietenoase de pe la casele gospodarilor. Cântecetele și vorbele de spirit reinviară de nou în cetate până aci mute ale războinicilor, cari râdeau vesel....

Înaintaseră deja o bună bucată de loc co-

borând la vale, când avangarda cotind pe după mușea unui deal se trezi înaintea sa cu o mulțime înarmată, care înainta către munte. Generalul porunci să se oprească și orânduindu-și trupele gata de luptă, el însuș se urcă pe movilă ca să recunoască numărul și mișcarea inamicului. De aici putu să facă constatarea, că cetele, ce înaintau contra lui, erau cel puțin egali la număr cu ai săi, și că erau destul de bine orânduși de bătae...

Alte cete însă, cari înaintau dinspre stânga și din dreapta erau învăluite în afurisita de negură și preste puțin nici nu le mai văzu.

— Mi-se pare, că căpitanul Prevost a avut dreptate, căci nu prea e de noi pe aici, — zice generalul ofițerilor, cari se aflau în preajma lui. — Țărani sunt mulți la număr, depinde cum știu să se lupte.

— Eu am făcut cunoștință cu țărani elvețieni de felul acestora la Grauenholz, lângă Bern și la Rotenturn, — observă un ofițer, — și zău generale, deși noi eram mai tari decât ei, am avut de furcă destul. Dacă ar trebui să ne retragem...

— Nici vorbă!, — întrerupse Loison. — Ori reușim să-i risipim și să ne unim poimâne cu Demont, ori în cel mai rău caz îi ușurăm acestuia jocul la Reichenau, fiind noi aici în șah gloatele.

— Ia'n priviți colo, căpătăm văzută generale! Trei țărani nearmați se apropie falfăind năfrâmi albe. Sunt parlamentari!

— Bine! — întâmpină generalul. Pun rămaș, că netrebniții nu vor să facă cunoștință cu baionetele noastre!

Să auzim, ce ne aduc!

Când generalul ajunse la avangarda trupelor sale, află aci și pe delegații țărani, oameni simpli, înaintați în vârstă, în port țărănesc, însă frumoși.

Se închinară ceva cam stângaci cu capetele descoperite respectuos. El îi salută ușor cu pălăria sa cu trese.

Văzând dâșii, că el își acoperă capul, la rândul lor își apăsară tot așa de repede pălăriile de păslă pe frunți.

XVI. Parlamentarii războinici.

— Fără îndoială domnii mei, — îi grăi Olivier Loison cu politeță binevoitoare, — d-voastră sunteți căpeteniile acestor văi și doriți să vă înțelegeți cu mine. Imi pare bine de cunoștința unor oameni vrednici de considerație, precum sunteți d-voastră. Eu nu vin la voi nici decât, ca inamic, ci ca amic în numele republicei franceze și a celei elvețiene, ca să eliberez Graubundenul de sub jugul împăratului. Nu-i vom cădea nimănuia dintre voi spre sarcină. Nu voi sta la voi mai mult, decât până mâine.

Unul dintre delegați, care părea mai bătrân decât ceilalți, își ridică abia pălăria de pe capul său acoperit cu păr zburliț și cărunț și-și drese glasul dur pentru răspuns.

(Va urma.)

Sultanul declară că în vederea stărei sale suferinde, nu vrea să ia hotărâri cu urmări grele și a rugat pe marele vizir să rămâie la postul său. Se fac sforțări ca în noul cabinet să între și deputatul albanez Ismail Kemal bey.

POȘTA REDACȚIEI

D. G., Brad. Adresa cerută e: Adrian Oțoiu, Blaj, (Balázsfalva).

Cine va fi episcop la Gherla? Prin publicarea articolului s'ar putea ajunge tocmai contrarul la ceea ce dorești d-ta. Nu publicăm.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Aug. Ghilezan, Omor. Abonamentul d-v. e achitat până în 1 Aprilie 1912.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmutza.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Ziffer Sándor

întreprindere de mașini de scris

Arad, strada Forray palatul contelui Hunvady.

Unicul vânzător al mașinilor
cu renume universal

Underwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neîntrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și
recomandare **fără taxă.**

Primesc și pentru jurul Aradului întoc-
mirea mașinilor în cursul anului întreg
și sub îngrijirea mea de specialist, ma-
șinile vor funcționa regulat. Curs per-
manent pentru stenografie și contabi-
litate la mașină. Mare magazin de
apartinențe de cea mai bună calitate.

Anuarul școlar

(Cronica școlară—Évkönyv),

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-
comodat și școalelor ajutate din partea statului,
conținând tipăriturile: **ziuar de primire, ziuar
de frecvență și progres, ziuarul materia-
lului propus, ziuarul vizitațiilor și eveni-
mentelor, consemnarea manualelor întrebun-
tate, date statistice despre școlari, învăța-
tor și școală, se află spre vânzare la **Libră-
ria diecezană din Arad.** Prețul unui
exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., —
dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 cor.**

Harta comitatului Arad

cu numirile **noi** ale locali-
taților (trase pe pânză și pro-
văzute cu leături) se poate
comanda la

Librăria diecezană
din Arad.

Prețul per bucată **16 Cor.**

In fața lui D-zeu toți trebuie să ne închinăm.

M. S. Regele României, M. S. Regina
României, A. A. L. L. R. R. Principele
Ferdinand și Principesa Maria Moște-
nitorii tronului, A. S. R. Principele
Carol, A. S. Principele Wilhelm de
Hohenzollern cu suitele lor și înalții
demnitari ai Statului în ghenunchi
la rugăciunea de sfințirea Bisericeii st.
Niculae din Iași, 2 Octomvrie 1904.

Tablou foarte frumos în mărime de 60/80 cm. Cor. 10
se află de vânzare la **Librăria Diecezană, Arad.**

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu **becuri**, exe-
cută și furnisează prompt sub
cele mai favorabile condiții
de plătire.

Koch Dániel

întreprindere de instalarea soneriilor
și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Cumpar

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint sdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

In fabrica de var din Orlat se arde și expediază zilnic în mare și mic **renumitul**
var de Orlat

liber de piatră și șgură. Preț moderat, ser-
viciu prompt și real.

I. Banciu, Orlat.

La Librăria diecezană, Arad

se află de vânzare următoarele cărți literare:

- Baltag Radu: „Feciorul“ nuvele 150
Hai să rădem, Almanahul revistei literare
Minerva 1.—
Album. *Amintiri din România*, cu oca-
ziunea jubileului de 40 ani de
Domnie a M. S. Regelui Carol I.
în 18 tablouri colorate Cor. 3.—
Sadoveanu M. *Apa morților*, roman 2.—
„ „ *Soimii* 2.—
„ „ *Povestiri de seară* 2.—
Pop, V. *Iubirea e biruitoare* 2.—
Sandu Aldea C. *Ape mari* 2.—
Dulfu P. *Povești și cântece* 150
Gorkii M. *Parvenții* 150
Flamarion C. *Urania* vol. I și II a —30
Wilde Oscar *Pescarul și sufletul său* trad.
de Anghel. —30
Dr. Ghibu On. *Cercetări privitoare la*
situația învățământului nostru primar. 1.—
Agârbiceanu I. *În întuneric*. 2.—
Gârleanu Em. *Din lumea celor cari nuvântă*
chestiune de drept canonic 1.—
Shakespeare W. *Regele Lear*, tragedie în
5 acte și 25 tablouri —45
Bertolazzi C., *Zile de sărbătoare*, comedie
în 5 acte —40
Marosch S. *Creditorii* —30
Chanteaubriand, *Atala* —30
Album, *Amintiri din Războiul indepen-*
dentei 1877—1878 Cor. 250
Agârbiceanu I.: „În întuneric“, nuvele 2.—
Luncianu M.: „În sărbători“ nuvele 150
Golescu Const.: *Insemnările călătoriei mele*
făcută în anul 1824, 1825—1826 3.—
Viora din Bihor, *Viorele, schițe și nuvele*. 2.—
Stavri A. *Luminișuri*, poezii 2.—
Pestalozzi H. *Leonar și Ghertruda*, o carte
pentru popor tradusă în românește și
însoțită de o introducere de Ion A. Ră-
dulescu-Pogoneanu 350
Poe Edgar, *Ingropat de viu*. —10
Martig. Em. *Psihologia pedagogică* 350
Tschudi Clara: „*Tinerețea Mariei Antoaneta*“ —30
Boteni I.: „*Drumuri*“ —30
Mosoch Sacher: „*Buni și răi, gazetarii*“ —30
Anghel D., *Povestea celor năcăjiți. Fantazii*
și portrete —30
Sadoveanu M. *Povestiri din război* ediția II. 2.—
„ *Floare ofilită* ed. II. 2.—
„ *Apa morților* roman, 2.—
Henrich Ibsen *Poesii* trad. de Iosif și Anghel
Mironescu Dr. Th. *Cura de slăbit și de*
îngrășat —30
Payot I., *Educația voinței*. 2.—
Mikszath C., *Cavalerii* —30
Jules Payot *Educația vinței* 2.—
Tăslăuanu C. Oct. *Informații literare cul-*
turale 1903—1911 2.—
Iorga N. *Studiu și documente cu privire*
la Istoria Românilor vol. XIX. 3.—
Agârbiceanu I. *Două iubiri* 2.—
„ *În clasa cultă*. 180
Ghibu I. *Ziaristica bisericească la Români* 2.—
Albumul armatei române 27 tablouri frumos
lucrate în mai multe culori în mărime de
42/52 Cor. 15.—

Au apărut și se pot procura dela Li-
brăria diecezană din Arad:

Lista manualelor școlare

pentru școlile populare, aprobate de înaltul minister, de ven. cons. aradan, oradan și caransebeșan.

1. — Dr. Petru Barbu, Istorie religioase morale. I-a carte de religie pentru școlile populare, aprob. de autoritățile bisericești ed. III. 1905 —30	22. Gramatică și cetirea maghiară p. școlile elementare cu limba de prop. rom. de Szabó-Dirle. Partea II-a, aprob. de minister sub Nr. 99941/1909 —60	34. Curs practic de aritmetică p. clasele 2, 3 și 4 ale școlii primare, ed. VII. reapr. cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3567/1907 —60
2. — Istorie biblice II-a carte de religie p. școl. pop. aprobat de autoritățile bisericești, ediția X. 1911 —30	Manuale școlare de Iuliu Vuia
învățător-director școlar.
Aprobate de înaltul minister, de vener. consistor arădan, orădan și caransebeșan.	
3. — Istorie bisericești. III-a carte de religie, apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910 —30	23. Abecedar ilustrat p. clasa primă după metoda cuvintelor normale, ed. VII-a apr. cu rezoluția ministerială Nr. 15591/1911, Ven. cons. caransebeșan Nr. 2052/1907, oradan Nr. 2057/1907 —40	35. Curs practic de Aritmetică și Geometrie p. clasele 5 și 6, reaprobat cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3568/1907 —36
4. Catechism. IV-a carte de rel. apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910 —40	24. Abecedar p. clasa primă a școlii primare după metoda sunetelor vii a lui Gabel, ed. V., cu rezoluția minist. Nr. 15591/1911 și a Ven. Cons. oradan sub Nr. 2067/1906 —40	36. Curs practic de fizică și chimie pentru cursul primar, ed. III., apr. cu rezoluția minist. Nr. 13111/1911, Ven. Cons. aradan Nr. 3491/1911, oradan Nr. 877/1907 —50
5. — Nicolae Crișmariu, Istorie biblice p. elevii școlilor elementare, aprob. de Ven. Consistor. Ed. II. cu 20 il. în text 1910 —45	25. Instrucțiunea metodei sunetelor vii a lui I. Gabel ed. II. —80	31. Curs practic de Economie rațională p. școlile primare apr. cu rezoluția min. Nr. 30049/1908, Ven. Cons. aradan Nr. 5243/1905, oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 1187/1907 —56
6. Istorie bisericești p. clasa V. VI. elementară, aprobat de Ven. Consistor din Arad —40	26. Carte de cetire pentru clasa a II-a a școlii primare, ediția IV. cu rezoluția min. Nr. 15591/1911 și a Ven. Consistor orădan Nr. 2067/1906 —36	38. Învățământ practic din istoria naturală p. școlile pop. ed. III., apr. de min. sub Nr. 2384/1904 ven. consis. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 955/1906 —60
7. — Catechism p. elevii școlilor elem. apr. de Ven. Consistor —40	27. Carte de cetire p. clasele 3 și 4 ale școlii primare. ed. V. cu rezoluția min. Nr. 51994/1908 și a Ven. Consistor oradan Nr. 3067/1906 —50	39. Carte de învățatură pentru școlile de repetiție economică, ultimii ani ai școlii populare cu rezol. ministerială Nr. 4140/1903, a Ven. Coes. aradan Nr. 1988/1904, a celui oradan Nr. 887/903 150
8. — D. Voniga, Istorie biblice, Carte de religie p. școlile populare. Ed. II. cu 40 ilustrațiuni —50	28. Carte de cetire p. clasele 5 și 6 ale școlii pop., ed. III. cu rezoluția min. Nr. 51049/1908 și a Ven. Consistor aradan Nr. 3990/1911 și oradan Nr. 2067/1906 —60	40. Istoria naturală cu referință la Higienea pentru școlile primare de I. Tuduceșcu ediția IX. —40
9. Petru Popa, Istorie biblice din testamentul vechiu și nou. Carte de religie pentru clasa III. și IV. cu 20 il. —45	29. Curs practic p. învățarea limbei maghiare p. clasele 1, 2. și 3 a școlii primare cu limba de propunere rom. ed. IV., apr. cu rezoluția minist. Nr. 43830/1910 și a Ven. Consistor aradan Nr. 2241/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5345/1910, partea I. —50	41. Rugăciunile școlărilor și Cântări bisericești pentru școlile populare române alese și întocmite de Nicolae Ștef, ed. a V-a —50
10. Abecedar, prima carte de cetire p. elevii clasei I. de Iosif Moldovan și soții. Ediția VIII. 1910, apr. de minister și Ven. Consistor din Arad și Caransebeș —40	30. Curs practic p. învățarea limbei magh. p. clasele 4, 5 și 6 a școlii primare cu limba de prop. română, ed. IV., apr. cu rezoluția min. Nr. 43830/1910 și a Ven. Cons. aradan Nr. 2841/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5541/1910, part. II. —50	41. Liturgica bisericeii gr.-or. române, prețul —70
11. A doua carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. VI. 1910 apr. de minister —40	31. Curs practic de limba română p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare ed. VII. apr. cu rezoluția minist. Nr. 51049/1908, Ven. Consistor aradan Nr. 2475/1911, oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 7287/1909 —60	Caete (libele, scrisori) pentru caligrafia rom., maghiară sau pentru dictando și comp. a 8 foi 100 bucăți 140
12. A treia carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. III. 1910, apr. de minister sub Nr. 25960/1910 —60	32. Curs practic de Istoria Ungariei p. cursul primar, ed. VI., îndreptată apr. cu rezoluția min. Nr. 96050/1910 în mod definitiv pentru școlile cu limba de propunere română, de ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3569/1907 —40	Caete pentru desemn cu puncte depărtate de 1 cm. sau curat albe 100 bucăți 5—
13. A patra carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții ed. II., apr. de minister sub Nr. 103233/1910 —60	33. Elemente de Geografie și Constituțiune p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlilor primare cu număroase ilustrațiuni. Ediția VI., apr. cu rezoluția ministerială Nr. 103632/1908 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 7289/1909 —60	Caete pentru desemn punctate și cu modele Nr. 1, 2, 3, 4 și 5, bucata a —08
14. Carte de cetire pentru clasele V. și VI. ale școlii populare de Iosif Moldovan și soții, ed. II. apr. de minister sub Nr. 103233/1910 1—		Ceruze (creoane) de calitate extrafină duzina (12 bucăți) a 14, 18, 24, 36, 40, 60 și 90 fileri.
15. Limba maghiară. Manual p. elevii claselor I, II. și III. a școlilor pop. rom. de Iosif Moldovan și Iuliu Groșforean. Ed. III-a apr. de min. sub Nr. 95525/1910 —50		Condeie (penițe) de aluminiu în cutii a 1 gross (144 bucăți) a —90, 140, 160, 2 și 240.
16. Limba maghiară, a doua carte de cetire p. școlile pop. române de Iuliu Groșforean și Iosif Moldovan, apr. de min. sub Nr. 105846/1908 —50		Cerneală neagră sau antracen, fabrica cea mai bună, litru în borcan de pământ 180.
17. Gramatica română p. școlile pop. de Iuliu Groșforean, ed. II. apr. de Ven. Consistor Arădan sub Nr. 1202/1911 —40		Praf pentru cerneală în cutii a 24 și 50 fil.
18. Curs practic de istoria literaturii rom. de Iosif Stanca —40		Tablițe de piatră în rame de lemn I-a calitate, duzina (12 bucăți) Nr. 2 cor. 230, Nr. 3 cor. 340 Nr. 4 cor. 350.
19. Exerciții intuitive elaborate pe baza noului plan de învățământ de Ioan Vancu apr. de Ven. Consistor din Arad —50		Ceruze de piatră (stile) învăluite în hârtie și ascuțite, în cutii a 100 bucăți 66 fil.
20. Geografia Ungariei p. școlile pop. de Iosif Stanca, aprob. de Ven. Consistor Arădan —30		Gumi de șters, duzina (12 buc.) a 20, 30 și 60 fil.
21. Gramatică și Cetirea maghiară p. școlile elementare cu limba de propunere română de Szabó-Dirle. Partea I-a apr. de minister sub Nr. 99941/1909 —50		Tocuri (coade, cotoare) pentru condeie, duzina (12 buc.) a 12, 18, 40 fil. și 1 cor.

Să află de vânzare la Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Tobuze pentru țigarete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai
plăcute, se capătă la —

Librăria **FRAȚII ROTH**
ARAD, Andrassy-tér. (Vis-à-vis de Monumentul-sfânt).

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fil.
esclusiv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvăliă de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrassy nr. 20.

Comande din provincă se execută în aceeași zi

25 (11)

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și
sanatorii aranjat conform tuturor
recerințelor moderne; — dietetică
după sistemul lui **dr. Sahmann**; —
(băi de aer, de soare, de aburi, de aer cald,
de acid carbonic, de oxygen, de radium,
băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică
și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele
ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, anemie,
diabet, diateză urică, reumatism, boale de stomach
: : și de intestine, etc. : :

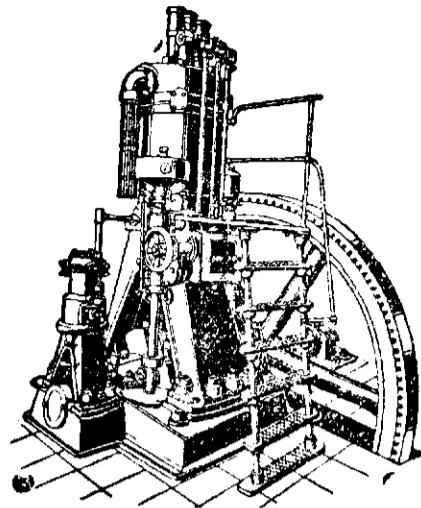
Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în
: : stabiliment: boale infecțioase și boale psihice. : :

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detaluri stă la dispoziție
direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și pre-
țuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă distin-
cție și medalie de aur.
La expoziția regnicolară
din Cincibiserici 1907 cu
medalie de aur, la expoziția
din Sepsiszentgyörgy cu
medalie de aur.

Doă fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnă-
torie de fier.

Brașov.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuește:

stabilimente de turbine, motoare și locomobile de
uleiu brut „Coroana“, mori mânăte cu motor și
apă, stabilimente electrice, stabilimente de trans-
misiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

Cel mai bun și mai încrezut **mijloc de cu-
rățirea și nobilitarea feței**, care se
deosebește de toate mijloacele cunoscute până
acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tineresc
împrumută feței o finețe de catifea, îndepărtează
pistruii și alunițele, netezește încrețiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate
produsele mele de Serail, constă din substanțe
nevalămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru
insușirea ei de a ascunde scăderile.

0 cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

0 bucată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **Rozsnyay**

Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă se efectuează încă în aceeași zi.